

wn



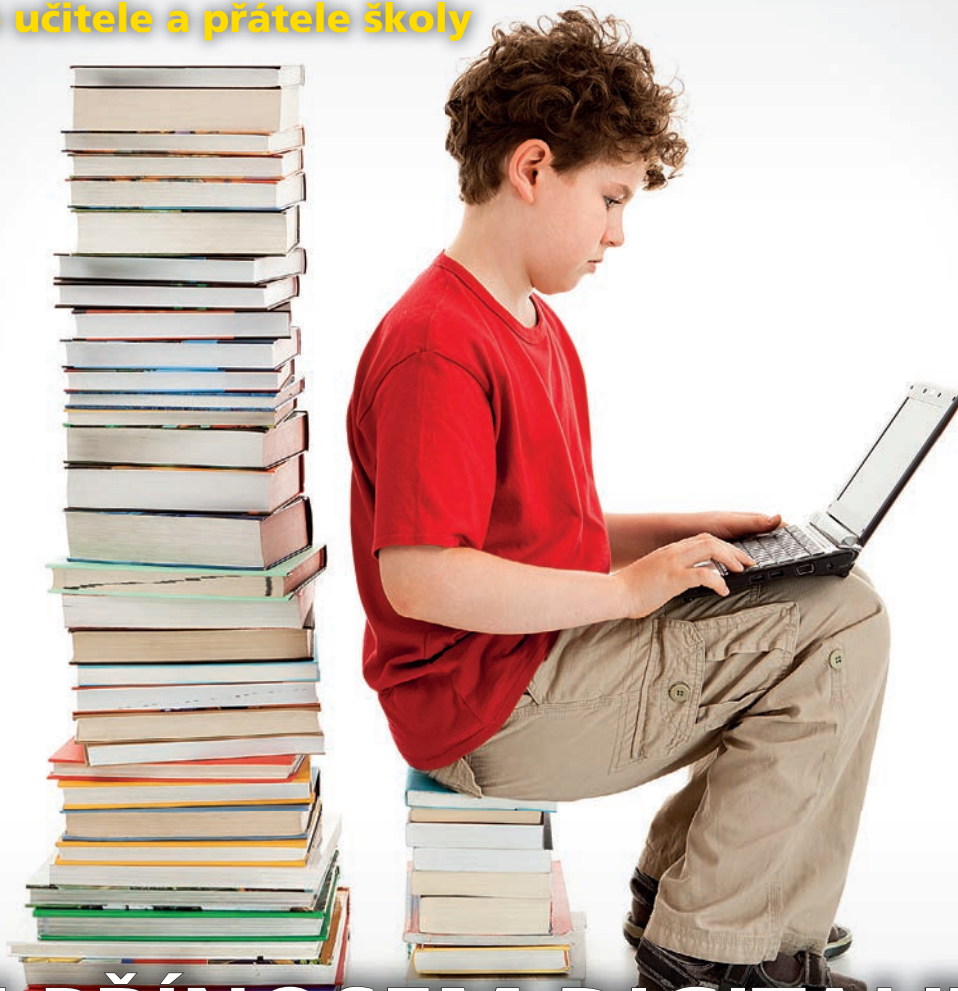
37/2022

ročník 125

25. říjen

učitelské noviny

týdeník pro učitele a přátele školy



BUDE PŘÍNOSEM DIGITALIZACE CELÉHO PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ?

Průmyslovky komentují neuralgická místa středního školství

7

NA VŠECHNO
NEPŘIPRAVEN

8

KOMPLIKOVANÝ
SVĚT VÝCHOV-
NÝCH PORADCŮ

11

JAK SI PRAČLO-
VĚK CESTU DO
ŠKOLY NAŠEL

20

FILM A AUDIO-
VIZE VE ŠKOLNÍ
PRAXI



cena 54 Kč

www.ucitelskenoviny.cz



ŠKOLSTVÍ 2023

odborná konference

3. 11. 2022, Hotel Olšanka, Táborská 1000/23, Praha 3-Žižkov

Hlavní partner

Partneři

Pořadatelé



Unie zaměstnavatelských svazů ČR a EEZY Events & Education s.r.o. vás srdečně zvou na odbornou konferenci

ŠKOLSTVÍ 2023

pořádanou pod záštitou a za osobní účasti předsedy vlády Petra Fialy a ministra školství, mládeže a tělovýchovy Vladimíra Balaše

Program odborné konference

Moderátorka odborné konference: MgA. Veronika Kadeřábková, Ph.D.

8.30–9.15	Registrace účastníků konference, coffee break	11.10–11.30	Regionální školství z pohledu krajů prof. Ing. Ivo Vondrák, CSc. poslanec Poslanecké sněmovny PČR, předseda Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu
9.15–9.20	Zahájení programu MgA. Veronika Kadeřábková, Ph.D.	11.30–11.50	Soukromé školy v Evropě, spolehlivý partner a opora státu v době covidové Mgr. Michal Musil místopředseda Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska, ředitel Gymnázia Jana Palacha Praha
9.20–9.40	Úvodní slovo prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. předseda vlády ČR prof. JUDr. Vladimír Balaš, CSc. ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA prezident Unie zaměstnavatelských svazů ČR Ing. Jiří Zajíček viceprezident UZS ČR, předseda Unie školských asociací – CZESHA	11.50–12.00	Efektivní a bezpečný provoz školních družin Jan Šulák jednatel společnosti NeurIT s.r.o.
9.40–11.00	Blok zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR Maturity, dopady pandemie na školství, financování v roce 2023 prof. JUDr. Vladimír Balaš, CSc. ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR Maturity a přijímací zkoušky Mgr. Jan Mareš, MBA náměstek pro řízení sekce vzdělávání a mládeže Financování českého školství 2023 Budoucnost českého školství Mgr. Jaromír Beran ředitel Odboru vzdělávací politiky Ing. Bc. Petr Bannert, Ph.D. ředitel Odboru středního, vyššího odborného a dalšího vzdělávání zástupci ředitelů Sekce vzdělávání a mládeže	12.00–12.20	Aktuální situace učitelů v ČR Mgr. František Dobšík předseda ČMOS PŠ
11.00–11.10	Moderní způsob vzdělávání s interaktivní tabulí Ing. Michal Zachar Dahua Technology Czech	12.20–12.40	Stárnutí populace a pět chorob současné rodiny prof. PaedDr. ThDr. MUDr. et MUDr. Jaroslav Maxmilián Kašparů, Ph.D. řeckokatolický kněz, psychiatr, pedagog, premonstrátský terciář
		12.40–12.50	Firemní sdělení společnosti VMS VISION Ing. Libor Kožoušek jednatel společnosti
		12.50–13.00	Firemní sdělení společnosti NOVATEC
		13.00–13.40	Přestávka, obědový raut formou bufetu
		13.40–13.50	Firemní sdělení společnosti BIDFOOD
		13.50–14.30	Jak žít a nezbláznit se Dr. Zbigniew Jan Czendlik římskokatolický kněz, děkan lanškrounský
		14.30	Závěr

Změna programu vyhrazena

Bližší informace o programu a registrace: objednavky.eezy.cz/vzdelavani

Z OBSAHU

4–6 Téma týdne

BUDE PŘÍNOSEM DIGITALIZACE CELÉHO PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ?

Průmyslovky komentují neuralgická místa středního školství

7 Analýza

NA VŠECHNO NEPŘÍPRAVEN

8–10 Zeptali jsme se

KOMPLIKOVANÝ SVĚT VÝCHOVNÝCH PORADCŮ

Pomohl by jim přístup ke školnímu informačnímu systému

11–13 Sonda

JAK SI PRAČLOVĚK CESTU DO ŠKOLY NAŠEL

Nejen o výstavě na Malé Straně

14–15 Jak to vidí

František Halada:

POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA, NEBO POVINNÉ VZDĚLÁVÁNÍ?

Která forma školní docházky je v ČR pro 21. století vhodnější?

16–19 Reflexe

TATO ZVÍŘATA NEHLADIT!

Jedovatí živočichové jsou totiž i mezi ptáky a savci

20–21 Zrcadlo praxe

FILM A AUDIOVIZE VE ŠKOLNÍ PRAXI

22 Zrcadlo praxe

ICT REVIZE: INDIVIDUÁLNÍ KONZULTACE (NEJEN) PRO ŘEDITELE

23 Ze zahraničí

24–28 Kaleidoskop

29 Dopisy

Výzvy pro střední školy

Když se pořádně šlápne do pedálů, snad se v dohledné době dočkáme výraznějšího posunu v otázce digitalizace agend, která by měla hlavní administrativní nálož kladenou na školy eliminovat na přijatelné minimum. Sice to nejspíš potrvá ještě pár let, ale budeme trpěliví. Snad se jednou dočkáme digitalizovaných maturit, závěrečných zkoušek a přijímacích řízení běžících v prostředí koordinujícím správní úkony s nově vybudovanými centrálními registry. Nemuseli bychom potom být svědky nepříjemných situací jako třeba hrozičím zpoždění tisku maturitních testů, k němuž právě teď – po výměně na postu šéfa Cermatu a konci letitých smluv s externími dodavateli – může dojít.

Na následujících třech stranách rozebíráme s šéfem zastřešující asociace školských asociací aktuální výzvy, na jejichž formulaci se před pár dny shodlo asi 120 ředitelů průmyslovek. Právě oblast digitalizace ve školské administrativě je jedním z hlavních témat článku, samozřejmě kromě momentálně nejpalčivějšího problému, jež řeší snad všechny střední školy – ano, podsekutými prostředky na ONIV. Téma týdne ale rozebírá i další témata, která neztrácejí na nálevnosti, jako jsou třeba nesmyslné vypočítávané nadtarify v platech učitelů v některých učebních oborech nebo stále se zhoršující situace kolem uznávání zdravotní způsobilosti žáků ke studiu některých, především technických středoškolských oborů, kterou by pomohlo vyřešit důkladné přepracování příslušného vládního nařízení.

Uvidíme, jak s těmito a řadou dalších obtíží pomůže klíčový poradní orgán ministra školství – Rada pro odborné vzdělávání, která poprvé zasedala minulý týden. V její gesci je vše podstatné, co se týká této oblasti – od vzájemných vazeb se sociálními partnery přes oborovou soustavu a trh práce až po hodnocení koncepcí a strategií mající dopad na systém odborného vzdělávání. Akceschopnost rady bude záležet především na jejich členech. Ale neméně podstatným faktorem úspěchu bude nepochybně umění ministra své radě naslouchat a její návrhy přetavit do konkrétních činů.

Už na prvním zasedání tohoto poradního sboru se objevilo téma inovací oborové soustavy, která patří k ústředním reformním plánům Strategie 2030+ a je možná ještě důležitější chystanou změnou než tolik diskutované zavedení duálního systému profesní přípravy. Spíš než o strategickou debatu šlo na radě o předání vstupních informací, nicméně práce na inovaci prý běží. Například již bylo ustaveno pět odborných platform (podle oborových zaměření) a nyní budou osloveny odborné asociace, aby nominovaly své experty do jednotlivých pracovních skupin. Co se ústřední ideje týče, obecně se předpokládá, že některé obory se budou slučovat, že dojde k posílení jejich obecně odborného základu a že užší specializace by se mohla posunout do vyšších ročníků. K jakému výsledku ale odborné platformy nakonec dojdou, zatím nemá smysl predikovat. Hodně totiž bude záležet na profesním zaměření. Například v případě chemických oborů už k navrhované strukturální proměně došlo před více než dvaceti lety. V jiných profesních skupinách oborů, třeba stavebních, je ale situace odlišná. Jsou atomizovány do řady užších profesí, u nichž se dá poměrně snadno najít společný odborný základ. Navíc redukce počtu samostatných RVP by umožnila sloučit větší počet současných oborů, které se nedaří tak dobře naplňovat žáky, do jedné jednooborové třídy.

Ačkoli se inovace oborové soustavy zatím zdá jako nekonfliktní záležitost, není úplně bez rizika. V plynulých desetiletích se při všech podstatných kurikulárních změnách ubíralo na straně profese a přidávalo ve všeobecné části učiva. Podle ředitelů jsme dnes v nastaveném poměru mezi složkami na samé hraně. Po jejím překročení už bychom o odborném školství prý mluvit nemohli.

Petr Husník



Kresba: Václav Hradecký

Učitel'ské noviny, týdeník pro učitele a přátele školy

Založeny Josefem Králem v Praze roku 1883

Uzávěrka čísla 21. 10. 2022

Foto na obálce: Shutterstock

BUDE PŘÍNOSEM DIGITALIZACE CELÉHO PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ?

Průmyslovky komentují neuralgická místa středního školství

V souvislosti s kvalitou odborného školství se neustále mluví o možnostech duálního systému vzdělávání, nebo vůbec o efektivnějších formách spolupráce škol a firem. Jenže ve skutečnosti možná víc než teoretické úvahy strategií mohou úroveň výuky ovlivnit i zdánlivě „provozní“ neduhy – jako například bezprecedentně malý objem prostředků ONIV nebo špatně nastavený výpočet nadtarifů pro učitele v učňovských oborech. Aspoň někteří ředitelé si to myslí.

Amyslí si to například ředitelé průmyslovek... Valná hromada Asociace středních průmyslových škol ČR (ASPŠ ČR), která se nedávno sešla ve Špindlerově Mlýně, byla zajímavá hned ze dvou vzájemně provázaných důvodů: jednak proto, že na dvou-denním fóru řešila balík skutečně vážných problémů, které odborné školy tak či onak pálí, jednak tím, že tyto problémy se týkají prakticky celého středního školství. V této souvislosti je tak svým způsobem příznačné, že předseda asociace průmyslovek a ředitel pražské Masarykovy střední školy chemické Jiří Zajíček je zároveň i šéfem zastřešující organizace zastupující zájmy prakticky všech škol – Unie školských asociací Česha.

Těžko najít v závěrečném usnesení asociace jedno jediné téma, které by nějak dominovalo mezi ostatními. Spíš jde o sled různorodých obtíží, chronických i čerstvých, které by si podle účastníků této výroční akce zasloužily pečlivou a v některých případech i velmi rychlou léčbu. Podívejme se na jednotlivá témata blíže.

Je to cesta

A protože dnešku vládne téma digitalizace, začneme třeba u něj, či konkrétněji u otázky smysluplnosti zavedení digitalizace v přijímacím řízení na střední školy. Zástupci průmyslovek tuto ideu, která se vine jako červená nit již dlouhá léta stanoviskem Asociace ředitelů gymnázií, podporují rovněž, a také dlouhodobě. Na své

valné hromadě navíc vyjádřili odhodlání na přípravě této změny spolupracovat. Ale... Proč vlastně?

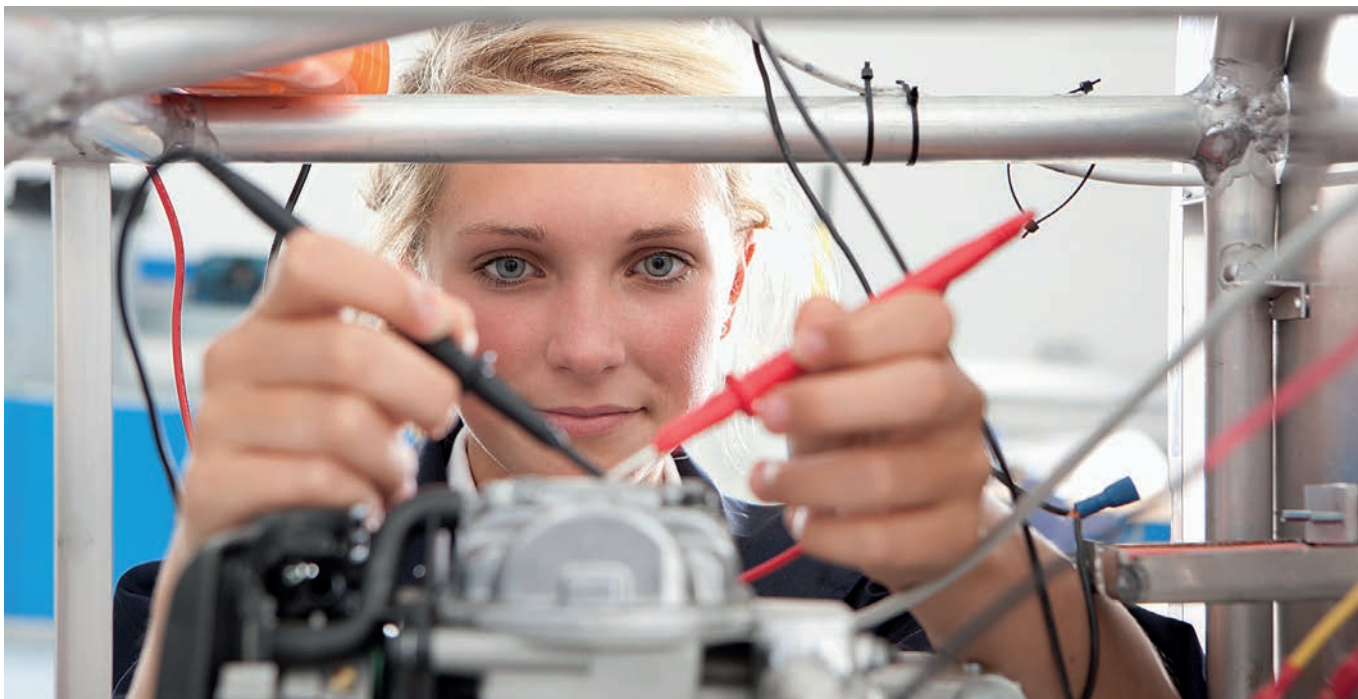
„Hned z několika důvodů,“ odpověděl UN předseda ASPŠ ČR J. Zajíček. „Digitalizace by se určitě měla týkat procesní stránky přijímacího řízení, tedy podávání přihlášek ke studiu. Školám by velmi usnadnilo život, pokud by jim přestaly být doručovány papírové přihlášky. I když jsou již dnes přihlášky opatřeny QR kódy, přesto se nevyhne jejich fyzickému přepisování do školních systémů. Například když někteří uchazeči zbytečně přikládají význam pořadí vybraných dvou středních škol na přihlášce a v obou stejnopisech dané školy uvedou v opačném pořadí, takže potom se spolu tyto dokumenty v systému nepárují a problém se musí poměrně zdlouhavě řešit s Cermatem i s daným uchazečem,“ uvedl J. Zajíček.

Členové asociace si podle jeho slov umí představit návrh, s nímž je ve Špindlerově Mlýně seznámil nový ředitel Cermatu Miroslav Krejčí, jako funkční a použitelný i pro přijímací řízení. Stát prý plánuje vytvořit jakýsi registr dětí, žáků a studentů, který bude napojený na centrální registry a budou do něho ukládány informace o průběhu předškolní a povinné školní docházky a také dalšího středoškolského studia žáka. A pokud ta která škola bude potřebovat informace o konkrétním žákovi – samozřejmě vždy v souladu s pravidly GDPR, jednoduše si je najde v rozsahu potřebném pro danou agendu, tedy například pro účely přijímacího řízení. Opatření by prý odstranilo hodně objemný náklad papírování.

„A zadruhé je třeba odpovědět na otázku, jestli digitalizovat kompletně celé přijímací řízení, což by znamenalo, že veškerý proces rozhodování proběhne uvnitř elektronického systému, v němž by si střední školy vybraly uchazeče na základě výsledků přijímacího řízení a uchazeč by své rozhodnutí v tom samém systému potvrdil. Proces přijímání by se tím zrychlil, takže by se dokonce mohlo uvažovat i o zavedení většího počtu přihlášek ke studiu, než jsou stávající dvě. To by samozřejmě vedlo i ke konci zápisových lístků.“



lammos / Shutterstock



Juice Verve / Shutterstock

Na druhé straně ve chvíli, kdy si uchazeči budou podávat dejme tomu pět přihlášek, nastává otázka, na kterých středních školách žáci vlastně vykonají jednotné přijímací zkoušky. Proto se v našem usnesení objevil také návrh přesunout konání jednotných přijímacích zkoušek na základní školy. Uchazeči by nemuseli nikam přejíždět a střední školy by nemusely řešit v období přijímacích zkoušek a maturit kapacitní problémy. Ano, má to svá úskalí. Nevíme například, nakolik by základní školy byly po technické stránce na takovou změnu připravené a vybavené. Berme

to tak, že ve hře je spousta variant, vše běží v expertní rovině a nic není hotové," uvedl předseda asociace.

Koneckonců otázka komplexní digitalizace přijímacích zkoušek může otevřít i debatu o tom, jestli je nutné dál zadávat zkoušky v papírové formě, nebo zda by bylo efektivnější zvolit zkoušky v podobě elektronické.

„I tady ale najdeme četná rizika. Jeden příklad za všechny: pokud by uchazeč skládal zkoušku prostřednictvím počítače, pak by měl být na takovou situaci zvyklý, respektive neměl by se s takovým způsobem testování poprvé setkat až u přijímacích zkoušek na střední školu. To by bylo špatně, protože pak by přijímací zkouška ověřovala jiné kompetence než ty, o které nám jde. I z tohoto příkladu je myslím patrné, že je to vše běh na poměrně dlouhou trať," konstatoval J. Zajíček.

Profesní maturitu?

Z řečeného je nicméně také jasné, že elektronický systém v otázce „přihlašování“ by mohl být využitelný i u maturit či závěrečných zkoušek, kde se rovněž skládá jednotná zkouška. Ostatně tématem setkání průmyslových škol byla i maturita, respektive úvahy o nahrazení zkoušky ICT certifikátem (podobně jako tomu je dnes u cizích jazyků) či o pilotním uznávání Advanced placement zkoušek (mezinárodní oborové zkoušky na úrovni prvního ročníku americké vysoké školy s celosvětovou platností) anebo o zavedení takzvané profesní maturity primárně pro žáky, kteří úspěšně vykonali profilovou část, ale pochořeli u společné části.

Toto poslední téma bylo mimochodem v uplynulých měsících předmětem mnoha debat. Například letos v únoru zveřejnil vlastní návrh potenciálního budoucího

modelu maturit think-tank Univerzity Karlovy Vzdělávání 21. V pojetí akademiků by profesní maturita postačovala pro výkon povolání a skládala by se pouze z profilové části. Její součástí by měly zůstat kromě jiného písemná a ústní zkouška z češtiny a cizího jazyka. Podle autorů návrhu by lidé s profesní maturitou měli mít možnost doplnit si později i maturitu státní.

Velmi podobnou myšlenku testuje v nejrůznějších debatách i ministerstvo školství, které však podmiňuje rozpracování ideje profesní maturity do životaschopného návrhu kladným stanoviskem zaměstnavatelů. A ti se i podle J. Zajíčka k této novince stavějí spíše vlažně (Unie školských asociací Česka je mimochodem rovněž členem Unie zaměstnavatelských svazů).

„I mnohé odborné školy se staví proti zavedení profesní maturity. Je třeba si uvědomit, že bude-li mít žák na výběr, jestli maturovat jen ze školní, nebo z obou částí, pak můžeme směle hovořit o konci dobré úrovně odborného vzdělávání. Snad jako schůdnější se jeví profesní maturita v podobě náhradní cesty pro žáka, který neuspěje ve společné části maturity – ale ani to nevnímám jako šťastnou alternativu. Zvláště když větší počet žáků propadá ve školní, nikoli ve společné části maturit," zdůrazňuje J. Zajíček s tím, že chápe situaci žáků, kteří po čtyřech letech studia odcházejí do života jen se základním vzděláním, ale tento problém je podle něj řešitelný jiným způsobem – vytvořením nového „mezistupně“ středního vzdělání bez maturity.

Ostatně něco podobného před více než dvěma roky navrhovali pirátští poslanci – v novele školského zákona jim šlo o to umožnit neúspěšným maturantům získat

V Asociaci středních průmyslových škol zazněly mimo jiné následující požadavky:

U pedagogických pracovníků hrazených z ONIV (například autoškola) je nutné analogicky zohlednit navýšení platů jako u ostatních pedagogů.

Valná hromada navrhuje s ohledem na snížení administrativní zátěže škol otevřít jednání o následujících tématech:

- zvýšení hranice hmotného majetku ze současných 40000 Kč na min. 80000 Kč (s ohledem na růst cen a související administrativní zátěž s evidencí majetku),
- zvýšení hranice zápisů do registru smluv na min. 300000 Kč (opět s ohledem na růst cen a související administrativní zátěž), případně na zrušení povinnosti zápisu do registru smluv pro školy.

► doklad o dosažené střední úrovni vzdělání bez maturity a výučního listu, pokud úspěšně ukončí poslední ročník maturitního oboru. Cíl Pirátů byl tehdy zřejmý: zlepšit vyhlídky těchto mladých lidí na pracovní uplatnění, a to i v souvislosti s jejich odbornou profilací, znalostmi a dovednostmi získanými v průběhu studia.

„Na valné hromadě jsme se shodli na tom, že maturita by měla být zachována ve stávající podobě. Od zavedení společné části proběhlo velké množství změn a školský terén nyní potřebuje stabilitu a jistotu,“ uzavřel maturitní téma J. Zajíček s tím, že asociace samozřejmě vítá pilotované novinky jako například komplexní maturitní práce s obhajobou, byť, jak sám zdůrazňuje, cesta to nebude vhodná pro každého, protože bude nesmírně náročná jak pro studijně slabší žáky, tak organizačně pro školy.

Prokleté nadtarify

„Valná hromada ASPŠ vyzývá MŠMT k systémovému řešení nadtarifních složek platů pedagogů s ohledem na odlišnou průměrnou naplněnost odborných škol ve srovnání s gymnázii. Vyzývá také k řešení platového ohodnocení ředitelů škol a jako vhodné řešení s ohledem na vykonávané činnosti a další nové úkoly navrhuje zařazení ředitelů škol do 14. platové třídy,“ stojí dále ve stanovisku průmyslovce.

„Nadtarifní složky jsou dány koeficientem naplněnosti tříd. Pro třídu se 30 žáky dostanete maximum částky, když je ale ve třídě 24 žáků, pak významně méně. Problémem jsou některé učební obory, kde mají na praktickém výcviku skupiny žáků po dvanácti, přičemž pro tři takové skupiny se již dostanete nad kapacitu třídy. Takové obory se tedy reálně nedají naplnit na víc než na 24 žáků a samozřejmě školy, které tyto obory otevírají, jsou na tom finančně bity, protože peněz na nadtarifní příplatky dostávají mnohem méně. Někteří kolegové z Jihočeského kraje spočítali, že jde o snížení nadtarifů v řádu několika tisíc korun měsíčně na jednoho kantora, což je obrovský rozdíl, zvláště když si uvědomíte, že v učňovských oborech učitelé vzdělávají žáky studijně ne příliš orientované, s nimiž je práce častokrát náročnější než s žáky talentovanými. Je jasné, že pro tyto kantory jde o velmi demotivující situaci. Bylo by správně vytvořit jiný způsob, jak v těchto případech nadtarifní složky platu rozdělit,“ uvedl předseda ASPŠ ČR a dodal, že ministerstvo o problému ví. Klasický problém ale obvykle vyvstane ve chvíli, kdy ze společného balíku peněz jedné skupině učitelů chcete přidat... Ano, pak musíte ubrat skupině jiné. Čas pro systémovou změnu v odměňování tak zřejmě podle J. Zajíčka nastane až v okamžiku podstatného zvýšení prostředků na platy v rozpočtu – aby nikoho nebolela.

Mimochodem samostatnou kapitolou jsou nepedagogové. Podle ředitelů průmyslovce je nutné posílení nadtarifní složky



Monkey Business Images / Shutterstock

platu a navýšení počtu nepedagogů v souvislosti se změnou výkonů. Pro výuku jsou naprosto nezbytní, školám chybí pomocný personál, asistenti v odborných učebnách a další.

Co trápí ředitele středních škol také dlouho, je jejich platové ohodnocení. Valná hromada o tom podala výmluvný důkaz: „Jen jediný kolega ze 121 ředitelů na našem setkání připustil, že mu zřizovatel zvýšil plat. Možným částečným řešením tohoto problému je i debata o zařazení ředitelů škol do vyšší než 13. platové třídy. Nejsem si sice jist, že s tím návrhem bude souznít také ministerstvo práce a sociálních věcí, ale faktkem je, že pousta kolegů se vyjadřuje třeba k metodickým otázkám na celonárodní úrovni. Proto se domníváme, že i v rámci současného katalogu prací by 14. platová třída pro ředitele byla akceptovatelná. Samozřejmě pokud by k tomu byla vůle. Ostatně toto téma jsme otevírali již před řadou let, ale nikdo se s námi o tom nechtěl bavit,“ doplnil J. Zajíček.

A u peněz ještě zůstaneme. Pro vstupní orientaci asi postačí jediná zkratka – ONIV. Obvykle se objevuje ve spojení se slovem katastrofa. Jaký div, že ředitelé průmyslovce na svém setkání vyzvali ministerstvo školství k navrácení částky ONIV minimálně na úroveň předchozích let, navíc navýšenou o inflaci. A v této souvislosti také vybídlí ministerstvo k uvolnění pravidel pro využití prostředků z Národního plánu obnovy (NPO) pro nákup veškeré výpočetní techniky podle reálných potřeb škol. „Část z prostředků ONIV je hrazena z NPO a je účelově vázána na nákup pouze vybrané výpočetní techniky, a ne například na koncová zařízení – typu obnova počítačů. Bylo by efektivnější a potřebnější, aby byly prostředky účelově vázány obecně na oblast IT a aby si ředitelé z těchto peněz mohli koupit to, co opravdu potřebují. Argument, že to nejde, protože taková jsou evropská

pravidla, nebereme. Když školám pravidla nevyhovují, musíme se snažit je změnit. Ne resignovat,“ zdůraznil J. Zajíček.

Úskalí zdravotní způsobilosti

Začíná to být docela velký problém, a to nejen na průmyslovkách. Ředitelé žádají co nejrychlejší řešení změn požadavků na zdravotní způsobilost žáků ke studiu některých oborů vzdělávání. O co jde?

„Stále častěji se v našich školách začínají objevovat žáci, kteří nejsou vzhledem ke svému zdravotnímu stavu schopni absolvovat praktickou výuku nebo laboratoře. Jsou to například žáci s poruchou autistického spektra nebo s epileptickými záchvaty, kteří mohou být sobě i svému okolí nebezpeční – v prostředí elektrotechnických dílen, chemických laboratoří, ve výškách na stavbě či v reálných podnikových provozech. Psychická onemocnění v nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky pro uznání zdravotní způsobilosti žáků pro studium daného oboru, vůbec nejsou. Lékaři pak těmto žákům vydávají kladná doporučení a zaštiťují se přitom nejen zněním vládního nařízení, ale také faktem, že přece nemohou znát konkrétní podmínky toho kterého studia. Není to o tom, že tyto žáky nechceme mít ve škole, ale nemůžeme ignorovat zjevné bezpečnostní riziko, proto chceme vládní nařízení zásadně novelizovat,“ konstatoval J. Zajíček.

Podle něj tato oblast má ještě jeden nepříjemný rozměr. „Stále upozorňujeme na nedořešenou problematiku zdravotních prohlídek žáků před zahájením praktické výuky a zajištění jejich financování. Školy jsou nuceny hradit prohlídky soukromým lékařům, kteří nemají jednotnou metodu provádění prohlídek a v současné době zvyšují poplatky za prohlídky, což opět zatěžuje rozpočty škol,“ uzavřel svůj komentář k závěrům valné hromady J. Zajíček.

Mít dobrého ředitele je jako výhra v loterii. Je vždycky k dispozici, dveře má pro všechny otevřené, umí poradit i diskrétně pokárat, nevytváří si úzkou skupinku oblíbenců s tradičně vyššími odměnami, je schopen dojednat se zřizovatelem dost peněz na provoz, má vizi, kam školu dovést a postupuje transparentně. Paráda.

byl velký, přihlásilo se přes dvě stě lidí, organizátoři vybrali dvaasedmdesát ředitelů začínajících či budoucích, nejčastěji to byli aktuální zástupci ředitele. Projekt se rozeběhl letos v září a na účastníky čeká dvouletá příprava. To je na první pohled nejdůležitější odlišnost od předchozích funkčních studií. Organizátoři zdůrazňují, že „program Lídr školy zahrnuje 250 hodin, tedy až dvojnásobný rozsah ve srovnání s běžnými kvalifikačními programy. Zaměřuje se na sebepoznání, komunikaci a vedení týmu, motivaci, evaluaci, plánování a pedagogické vedení, což jsou dovednosti, které nejvíce ovlivňují učení žáků. Samotnému vedení lidí a kvalitě výuky je věnováno 126 hodin.“ Důraz na zmiňovanou kvalitu výuky a na vedení lidí budoucí ředitelů bezpochyby přiví-

NA VŠECHNO NEPŘÍPRAVEN

Ono ale stát se dobrým ředitelem je jako výlet s hodně velkým batohem neznámou a obtížně schůdnou krajinou. Je dobré, když k tomu člověk má parťáka, který ho podpoří, když umdlévá, a jenž mu ukáže kudy přes strže, jichž je na cestě mnoho. Ideální je, když je tím parťákem člověk, který už touhle cestou prošel a zná ji se všemi jejími zákoutími. Nedávno si jeden mladý ředitel pochvaloval, že se na něj jeho předchůdce, jenž odešel na zasloužený odpočinek, nevykašlal a že je připraven kdykoliv pomoci.

Lidi jsou, zájem malý

V předchozích letech dostávali budoucí i začínající ředitelé na tuto cestu itinerář formou dvou vln funkčního studia, které jim mělo pomoci v houštině paragrafů, v nebezpečných finančních soutěžkách a třeba i na kluzké stezce mezilidských vztahů a vedení podřízených.

Názory na kvalitu tohoto itineráře se lišily. Už dlouho bylo jasné, že je potřeba hledat jiné formy podpory ředitelů, zlidštit tuto roli už na jejím počátku, pomoci mu, aby se pod náporom povinností, kontrol, tabulek a hlášení nezbláznil. Příliš se to nedařilo a lidé, kteří o variantě funkčního postupu uvažovali, to věděli. Není se proto co divit, že konkurzní komise až příliš často musela zvažovat, jestli na uvolněné místo ředitele doporučí Frantu, nebo Frantu, protože za dveřmi prostě nikdo druhý nečekal.

Snad by se to mohlo zlepšit. Protože není pravda, že „lidi nejsou“, lidé jsou, lidé schopní zastávat roli ředitele školy skutečně jsou, jen se jim do toho prostě nechce, protože funkční příplatek zase není takový, aby vyvážil ředitelskou práci od nevidím do nevidím. A jestli teď bude muset ještě kromě spousty dalších povinností třeba rozhodovat, která ze školních toalet bude nebinární, genderově neutrální, jak se to děje na školách ve Velké Británii, Spojených státech, Kanadě, Číně, Thajsku, Brazílii, Japonsku nebo v Brně, to mu asi taky nepřidá. Nicméně ředitel prostě musí být připraven na všechno.

Dva roky před námi

Ministerstvo školství zkouší přípravu ředitelů zlepšit, hledá cestu, která by měla být delší (což bych řekl, že je v tomto případě spíše pozitivum), schůdnější a obsažnější. Spolu s neziskovkou Učitel naživo a Národním pedagogickým institutem ČR připravilo pilotní projekt nového vzdělávání ředitelů Lídr školy. Zájem o účast

tají, to byly oblasti, které někteří účastníci předchozích funkčních studií označovali za absentující nebo nedostatečnou.

Na webu lidrskoly.cz autoři projektu slibují účastníkům, že získají kvalifikaci pro výkon činnosti ředitele školy, že se budou moci inspirovat od špičkových lektorů a škol a rozvinout svůj pedagogický leadership. „Naučíte se budovat zdravou kulturu školy podporující učení dětí, budete mít možnost vše si v praxi vyzkoušet ve své škole, vzájemně se podpoříte s kolegy z jiných škol a zažijete sdílení v bezpečném prostředí,“ říká se na webu. Po dvou letech pak vyhodnotí, nakolik se podařilo tuto vizi naplnit.

Hledají se inspirativní školy

Zajímavý a motivující je bezpochyby příslib pětaticet hodin stáží u zkušených ředitelů v inspirativních školách. Právě poznání každodenní praxe je to, po čem budoucí ředitelé volali. Problém je, že NPI podle odpovědi na dotaz UN školy ještě nemá připraveny a dojednány. „Výběr škol právě připravujeme. Důležitá je pro nás jednak pestrost nabídky, aby studenti mohli stáž absolvovat na různých typech škol. Dále se jedná o školy, kterým se v posledních letech podařilo posun na poli budování kvality,“ píše. Věřme, že se to podaří, protože tyto stáže by mohly být velmi silným článkem v řetězu přípravy budoucích ředitelů.

Otázkou jsou i náklady na studium. Zatímco roční funkční studium se porůznu na internetu nabízí okolo 30 000 korun, dvouletý Lídr školy přijde pouze na 10 000 korun, a to se vyplatí. Na dotaz UN, jaká je skutečná cena tohoto vzdělávání, kolik tedy NPI a MŠMT za účastníka doplácí, z NPI tajnosnubně odpověděli, že „celkové náklady jsou výrazně vyšší s ohledem na pilotní ročník a vývoj studia“. Těžko říci, proč nechtějí uvést, kolik studium v reálu stojí, je to informace, za kterou by se snad stydět nemuseli. Berme to tedy tak, že jde o jakýsi příspěvek do ONIV vybraných škol, protože za současného stavu financí na další vzdělávání by si asi „plnou palbu“ řada z nich nemohla dovolit.

Školy kvalitní a připravené ředitele bezpochyby potřebují. Je dobře, že se ministerstvo školství pokouší rozjet program, díky němuž budou moci zájemci o tuto roli shodit z ramen alespoň část obav. Pokud se mu to podaří, pokud budou účastníci studia spokojeni, pokud nabudou dostatek lidrovských znalostí a sebevědomí, pak bychom se za čas mohli těšit na to, že konkurzní komise si budou moci na uvolněná místa podstatně častěji skutečně vybírat.



KOMPLIKOVANÝ SVĚT VÝCHOVNÝCH PORADCŮ

Pomohl by jim přístup ke školnímu informačnímu systému

Historie výchovného poradenství u nás sahá do začátku šedesátých let minulého století. Nejrůznějšími peripetemi se jeho role probojovala až do současnosti a výchovné poradce ve škole dnes vnímáme trochu jako samozřejmost. O problémech, se kterými se ve své práci setkávají, jsme hovořili s předsedkyní Asociace výchovných poradců a zástupkyní ředitele ZŠ a MŠ Starý Kolín LIBUŠÍ TRÍSKALOVOU.

Mění se v čase role výchovného poradce ve škole?

Určitě se mění, už se nezabývá pouze poruchami učení a chování u dětí, stále častěji se setkává s žáky s psychickými problémy, v rámci školního poradenského pracoviště roste frekvence konzultací s psychology a speciálními pedagogy. Výchovný poradce často bývá vedoucím tohoto pracoviště a poskytovatelem poradenských služeb a koordinuje práci jednotlivých odborníků, kteří jsou do něho zařazeni.

Výchovným poradcům v poslední době narůstá mimo jiné i práce s ukrajinskými i neukrajinskými migranty.

Je to téma, které se objevilo na naší poslední odborné konferenci, jež v rámci Kongresových dnů proběhla na začátku října v pražském hotelu Olympik. Výchovní poradci upozorňovali zejména na obtíže s překonáváním jazykové bariéry. Nejvíce se pochopitelně mluvilo o práci s ukrajinskými žáky na prvním stupni základních škol a kromě zmíněných problémů s dorozuměním kolegyně upozorňova-

li na vysoký výskyt psychických problémů pramenících z prožitých hrůz a z nejistoty. To už ale není věc, kterou by mohl přímo řešit výchovný poradce, to jde nad rámec jeho kompetencí, proto je důležitá úzká spolupráce s dalšími odborníky školního poradenského pracoviště i školských poradenských zařízení nebo zdravotnických středisek – tedy s pedagogicko-psychologickými poradnami nebo s dětskými lékaři.

Zmínila jste odbornou konferenci, která proběhla po čtyřech letech – co přinesla nového?

Překvapil nás velký zájem o tuto konferenci. Je zřejmé, že čtyři roky jsou hodně dlouhá doba, stane se mnoho věcí, posune se legislativa a učitelé-výchovní poradci vítají, když je někdo se změnami a aktuálním stavem seznámí. I proto se nás tolik například sešlo u přednášky o nové legislativě. Kromě toho bylo atraktivní i téma zvládnutí výchovných problémů ve školách, o kterých hovořili etoped nebo psycholog. Velmi dobrý ohlas vyvolalo i vystoupení představitelky České školní inspekce O. Andryse, který pozitivně hodnotil zpětnou



Libuše Trískalová

Archiv L. Trískalové

vazbu učitelů-výchovných poradců k přístupu pracovníků ČŠI ke školám a posun jejich přístupu od kontroly dokumentace k metodické pomoci a podpoře.

Co je z hlediska výchovného poradenství nového v legislativě?

K lednu 2021 doznala změny vyhláška o poskytování poradenských služeb, zmiňuje žáky s odlišným mateřským jazykem a způsoby jejich hodnocení. Je to změna, která zůstala trochu mimo pozornost škol, proto podrobnou informaci o změnách kolegyně a kolegyně přivítali. Podstatné také je, že se změnila kategorizace podpůrných opatření 1. stupně, jejichž součástí se stala i pedagogická intervence. Nový je i mechanismus, jak začlenit předmět speciálněpedagogické péče do vzdělávání. Dřív to bylo organizačně chápáno v podstatě jako doučování, v současnosti je nutné dávat pozor na počet vyučovacích hodin pro žáka, kterému bylo toto podpůrné opatření doporučeno, aby nebyla překročena týdenní dotace. Probírali jsme i otázky spojené s doučováním ukrajinských žáků vyplývajícím z tzv. Lex Ukrajina a s čerpáním finančních prostředků z Národního plánu doučování.

Jakou roli v tom hrají výchovní poradci?

Zpravidla má organizaci této pomoci na starosti školní poradenské pracoviště a výchovní poradci se podílejí na její koordinaci. Výrazně se zvýšil počet škol zaměřujících se na výuku českého jazyka pro žáky s odlišným mateřským jazykem. Výchovní



Michael Jung / Shutterstock

poradci musí vytipovávat žáky, kteří to potřebují, zajišťovat souhlas rodičů, navrhovat organizaci tohoto vzdělávání. Pro základní školy to novinka není, znají tento mechanismus už z minulého školního roku, pro střední školy tato pravidla ale začala platit od září a musí se v této novině zorientovat.

I výchovní poradci si často stěžují na administrativní náročnost své práce a na přebujelý výkaznictví.

Tomu jsme věnovali závěr našeho kongresu. Práce narůstá, ale časová dotace zůstává po dlouhá léta stejná. Velkou pomocí pro výchovné poradce by byl plnohodnotný přístup k elektronickému systému ve škole, který by mohl zmenšit i administrativní zátěž pro výchovné poradce. Někteří ředitelé ale s odkazem zejména na GDPR výchovným poradcům (a dalším pedagogickým pracovníkům) nepovolují přístup do tohoto systému. Pokud mu do něho správce sítě se souhlasem ředitele školy přístup umožní, minimalizuje se zatěžující papírování a přepisování tabulek a dat z nich. Jinak si výchovní poradci musí vytvářet vlastní excelovské tabulky, musí hlídat platnost doporučení pro jednotlivé žáky s podpůrnými opatřeními aj. To jsou ale všechno kroky, které software standardně používány školami umí. Nerozumím názoru, že učitelé nesmějí mít přístup k informacím o žácích školy, jen o těch, které mají aktuálně ve třídě. Přitom s nimi přicházejí do styku, jednájí s nimi, v jednom roce mají jednu třídu, v dalším jinou, když potřebují, mohou například do doporučení vydaného poradnou nahlédnout v papírové podobě, přečíst si ho. Sdílení informací ze školního systému by bylo výhodou pro ně a zprostředkovaně i pro žáky. Jde o aktivity jednotlivých škol a jejich ředitelů, ministerstvo školství k tomu žádná omezující pravidla nevydalo, naopak jsem dostala informaci, že připravuje schůzku s řediteli škol, aby tento problém vyjasnilo. Navíc uvolnění těchto informací o žácích a pří-

stupu pracovníků školy k nim na omezení GDPR nenarází, je to pouze otázka vnitřního nastavení pravidel školy.

Jak se díváte na dělení školní poradenské role na výchovného a kariérového poradce?

Tuto praxi volí v některých velkých školách a v nich to má určitý smysl – jeden pracovník se stará o žáky s výchovnými a vzdělávacími problémy, jiný se soustřeďuje na přípravu žáků na budoucí profesii. Ale skutečně se to dá dělat pouze na velkých školách, které mohou mít více pracovníků na pozicích výchovných poradců. Jde taky o to, aby kariérový poradce (jen poznámka – legislativa a katalog prací takovou pozici nezná) se tématu věnoval a rozuměl mu. Rozdávát letáky a v případě potřeby pomoci s vyplněním přihlášky na střední školu není dostatečná činnost kariérového poradce. Nicméně náplň práce samostatného školního kariérového poradce popsaná není, je možné se ale opřít o náplň práce kariérového poradce z úřadu práce a také ze standardů pro práci výchovného poradce, kde je karié-

rovému poradenství jedna část věnována. V současné době může kolegům v rámci kariérového poradenství pomoci i digitální hra C-game (Career in a Game), na jejíž tvorbě se také naše asociace podílela a kterou zaštiťujeme.

Měli by mít kariéroví poradci samostatné specializační studium jako výchovní poradci?

To není nutné, jde opravdu o relativně úzkou skupinu lidí ve velkých školách. Podle mého je pro školu a konečně i pro samotného pracovníka výhodnější, když projde specializačním studiem pro výchovné poradce, v rámci kterého se proškolí i v oblasti kariérového poradenství. Sám se pak s ředitelem školy může domluvit, kterou oblast potřebuje škola pokrýt, jestli podporu žákům s poruchami chování a učení, nebo oblast kariérového poradenství.

Výchovný poradce je často spolu s metodikem prevence stěžejní postavou školního poradenského pracoviště. Nicméně pokud se škole podaří získat speciálního pedagoga nebo



VH-studio / Shutterstock

C-Game: hra k podpoře kariérového poradenství

C-Game je příspěvkem Asociace výchovných poradců k zatraktivnění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ a první volby povolání.

Vlivem distanční výuky získaly s online prostředím zkušenosti i děti, které k němu dříve neměly přístup. Mezi oblíbené aktivity na internetu patří kromě sledování sociálních sítí online hry. C-Game je právě taková hra, která ovšem dětem pomůže v orientaci ve světě práce.

Hráč se ocitá v roli starosty města, ve kterém jsou stavební parcely s předem určenou budovou, kterou lze na této parcele postavit. V každé budově sídlí určitá firma nebo instituce inzerující

volná pracovní místa. Obsazování pracovních míst probíhá dialogem s Job Portálem. Hráč se seznamuje s obvyklou pracovní náplní daného pracovního místa, ukázkou pracovních předmětů, vhodných osobních charakteristik a minimálním vzděláním obvykle požadovaným zaměstnavateli.

Hra má tři úrovně. V první úrovni hry je potřeba postavit 24 budov a obsadit několik volných pracovních míst pro získání potřebných bodů (ve formě počtu obyvatel města) pro vstup do druhé úrovně hry. Do první úrovně hry je zakomponován 48položkový kvíz založený na Hollandově typologii osobnosti a pracovního prostředí. Odpovědi se vyhodnocují a typ osob-

nosti je dostupný od druhé úrovně hry v osobním profilu hráče. Kromě toho je součástí osobního profilu hráče nabídka vyplnění dalšího 48položkového obrázkového dotazníku pro kontrolu výsledku testu.

Hru je možno hrát individuálně nebo s kolektivem žáků. Výsledky lze vytisknout a použít během individuálních rozhovorů se žáky a jejich zákonnými zástupci o výběru střední školy a kariérovém směřování.

Zástupci AVP jsou hlavními tvůrci hry spolu se zahraničními kolegy. Věříme, že hra usnadní dětem-žákům, učitelům, zákonným zástupcům a kariérovým poradcům primární volbu kariéry.

Zuzana Freibergová, Národní vzdělávací fond

► **dokonce psychologa, jak mezi ně práci rozdělít?**

Je nutné držet se popisu náplně práce v legislativě. Aby to nebylo tak jednoduché, v řadě škol se objevuje funkce logopeda a sociálního pedagoga, pro něhož náplň práce ještě formulována nebyla. Pracovníci školy by si měli uvědomit, že obsah práce školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga je odlišná od obsahu práce jejich poradenských kolegů. Jestliže se tito odborníci v poradnách soustřeďují spíše na diagnostiku klientů, ve škole se věnují spíše práci se třídou, krizové intervenci, vyhledávání žáků, kteří potřebují pomoci atd. Je důležité, aby se pracovníci školního poradenského pracoviště domluvili a spolupracovali. Konečně proto taky poradenská centra ve školách vznikala.



Foto: gestoeber / Shutterstock

Ministerstvo školství přišlo s projektem na posílení školních poradenských pracovišť scházejícími psychology a speciálními pedagogy. K tomu rozdělilo školy na dvě skupiny – školy malé a školy velké, kde hranice pro toto označení je 179 žáků. Velké školy mohou mít svého školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa, malé pak budou sdílet tohoto odborníka, který bude zaměstnancem pedagogicko-psychologické poradny. Jaký je váš názor na tuto institucionalizaci poradenských pozic ve školách? Mám osobní problém s nastaveným limitem žáků. Vezměte si, že v době vyhlášení projektu měla škola, kde působím, přes 230 žáků. Protože se však (jak jsme již zvyklí ze „šablon“) obsazenost školy pro projekt počítá zpětně, stali jsme se statisticky „malou“ školou, měli jsme tehdy 178 žáků, jednoho žáka „pod limit“. Proč byl zvolen tento způsob určování počtu žáků ve školách? Další problém je v tom, že psychologové nechtějí být zaměstnanci pedagogicko-psychologických poraden. Škola jako jejich zaměstnavatel je pro ně přijatelnější.

V uplynulých letech si ale psychologové a speciální pedagogové ve školách stěžovali, že jejich zaměstnávání v rámci dvouletých šablon představuje profesní nejistotu, že mají problém například s uzavře-

ním smlouvy na půlku nebo úvěr. Problémem mohl být i minimální úvazek, který jim malá škola mohla nabídnout, jednoduché není při roztržitých smlouvách na malé úvazky také třeba řešení dovolené nebo nemocenské.

To je pravda, ale některým pracovníkům právě třeba půlúvazek vyhovoval. V naší škole jsme kolegyni mohli nabídnout právě jen půl úvazku. Navíc si myslím, že za současného zájmu škol není problém domluvit se ještě například na jedné škole a pracovní dobu dělit mezi ně. Co se smlouvy na dva roky týká, v tom se nic nezměnilo, i nové smlouvy budou takto řešeny a je jedno, jestli to bude smlouva se školou, nebo s poradnou. A jak to bude od roku 2025, kdy by měl být systém z hlediska financování „překlopen“ do standard-

ního systému toku peněz v rámci PHmax, to je ještě daleko a jistého nic není.

Vaše škola má školní poradenské pracoviště velmi dobře personálně vybavené – je tam kromě výchovného poradce a metodika prevence i psycholog, logoped, sociální pedagog, speciální pedagog. Co pro vás bude zařazení mezi malé školy znamenat?

Hrozí nebezpečí, že přijdeme o finanční prostředky, které v současnosti ze šablon na pozici psychologa dostáváme. Museli bychom je hledat někde jinde. Z hlediska regionálního školství je ale pravda, že školní poradenská pracoviště jsou v současnosti rozšířená i v malých školách. A podle toho, o čem na konferenci mezi sebou kolegové z nejrůznějších škol hovořili, vypadá to, že o přihlášení do projektu na posílení poradenských pozic ve školách se v současnosti hodně uvažuje.

Nicméně na konci září bylo z celé republiky zatím přihlášeno pouze pět poraden, to není mnoho. Vypadá to, že školy za nastavených podmínek o tato místa zájem příliš nemají, ačkoliv jinak by psychology nebo speciální pedagogy ve svých školních poradenských pracovištích uvítaly.

Je důležité skutečně zdůraznit – za nastavených podmínek. Jak jsem říkala, v posledních letech spíše zejména psychologové hledají jiné uplatnění než v poradnách.

Snaží se tak vyhnout neúměrné administrativní zátěži a hledají i pestřejší práci, než je pouze diagnostika a psaní zpráv a doporučení. Obávají se (a je těžké posoudit, nakolik je to oprávněná obava), že pokud budou mít smlouvu s poradnou, může po nich chtít v případě nutnosti i jinou práci než jen pro konkrétní školy. V řadě poraden psychologové scházejí. Za situace, kdy je psycholog zaměstnancem školy, má z tohoto hlediska jistější postavení.

Další otázkou je, kdo bude vlastně řídit a hodnotit sdíleného pracovníka, který bude zaměstnán v poradně, ale pracovat ve škole?

Je to další faktor, který může od zvolení tohoto modelu odrazovat. Co se možné nedohody mezi ředitelem poradny a školy o obsahu práce psychologa nebo speciálního pedagoga týká, toho bych se tolik nebála. Ale jistě bude záležet na konkrétní situaci. U nás jsme se zatím se středoevropskou pedagogicko-psychologickou poradnou a jejím vedením vždycky rozumně domluvili. Je ale logické, že se bude muset účastnit porad jak ve škole, tak v poradně.

Mají ale zejména malé školy šanci speciálního pedagoga a zejména psychology vůbec najít?

Bohužel, jen velmi malou. Snad ještě velké školy, ale nevím, jestli příliš mnoho malých škol (do 179 žáků) za současných podmínek tyto odborníky přiláká. Problém je, že na trhu práce jich je velmi málo. Na druhé straně by je školy potřebovaly. Konečně, už zmiňovaný nárůst psychických problémů u žáků je skutečně markantní. Je otázka, proč nebylo předjednáno, aby fakulty připravující psychology nebo speciální pedagogy už dopředu přijímaly víc zájemců o tuto profesi.

Co se v oblasti výchovného poradenství očekává v nejbližší době za novinky?

Nemyslím si, že bychom nyní byli při nastavování nové legislativy v centru zájmu. Je otázka, zda se nebude časem měnit rozsah přímé vyučovací povinnosti a velikost jejího snížení pro výchovné poradce a metodiky prevence. Je nutné hledat cesty, jak jim pomoci. Někteří ředitelé například využili změny v počtu hodin přímé vyučovací povinnosti pro zástupce ředitele, která vyšla těsně před prázdninami (což znamená, že ředitelé na reakci a možné změny a zapracování měli strašně málo času), a jmenovali vedoucí školních poradenských pracovišť svými zástupci pro poradenství, čímž jim v některých případech mohli vytvořit větší prostor pro samotnou poradenskou práci. Pravda je, že se o rozsahu přímé vyučovací povinnosti pro výchovné poradce a metodiky prevence mluví už dlouho a žádáme o to opakovaně. Zaznamenala jsem, že se snad na ministerstvu školství na této novele pracuje. Jen je otázka, jestli se najdou finanční prostředky, které by na takovou změnu byly potřeba.

JAK SI PRAČLOVĚK CESTU DO ŠKOLY NAŠEL

Nejen o výstavě na Malé Straně

Nápad za milion. Stručný, srozumitelný, vypovídající. Takový je název nejnovější výstavy, kterou najdete do 3. září 2023 v Národním pedagogickém muzeu J. A. Komenského v Praze. *Pravěk, k tabuli!*

Výstavu vytvořil tým pracovníků muzea v čele s Martinou Halířovou. „Musím ale přiznat, že samotný nápad jsme zdědili po našich předchůdcích,“ vysvětluje. „Protože výstavní plány se dělají v muzeu na pět let, téma pravěku v nich už bylo. Rozhodnutí, že na ní začneme skutečně reálně pracovat, však padlo před rokem v září. Na přípravu a realizaci jsme měli rok.“

Jak se rodí expozice

Když si uvědomíte, co všechno je třeba udělat, čeho se ujmout, pak rok opravdu není dlouhá doba.

„Ze všeho nejdřív jsme se museli rozhodnout, jakou dobu do výstavy zahrneme. Zmapovat celý pravěk – prvohory, druhohory... to opravdu nebylo možné.“

Asi první inspirací se staly nástěnné školní obrazy, které v muzeu spravuje Michaela Vávrová. Volba tak padla na dějiny člověka v pravěku, vlastně na dějiny lidstva jako takového.“

Když byly vytyčené mantinely, zahájil autorský tým ve složení Martina Halířová, Michaela Vávrová a Jaromír Linda studium odborné literatury. „Nikdo z nás není archeolog,“ vysvětlovala Martina Halířová, „takže jsme se museli napřed s danou problematikou a vývojem oboru seznámit do větší hloubky. Na řadu musely přijít na

prvním místě dějiny archeologie. Zapůjčili jsme si knížky doktora Karla Sklenáře, emeritního pracovníka Národního muzea, a začítli jsme se do nich.

Jako historici jsme se už při vlastním studiu všichni s archeologií určitým způsobem seznámili. Jaromír Linda se dokonce podílel na archeologických výzkumech. Ale dějinám archeologie jsme se nikdy příliš podrobně nevěnovali. Musím se přiznat, že tenkrát mě přednášky z archeologie zase tolik netáhly. A ještě se všechno učít na zkoušku... Teď jsem najednou zažila pravěk jinak a hodně mě zaujal. Uvědomila jsem si, že o něm ani v 21. století dohromady nic nevíme. Jediné, o co se můžeme opírat, jsou archeologické nálezy, které nějakým způsobem interpretujeme. Ale bylo to tak doopravdy? Nevíme. Za mnohé poznatky vdčíme také experimentální archeologii. Mimochodem jedním z prvních, kdo se jí u nás zabýval, byl Eduard Štorch.“

Nutné zázemí

V další fázi přípravy si mezi sebou rozdělili jednotlivá témata, jimž se chtěli na výstavě věnovat.

„Jelikož mám na starosti fond muzejní knihovny, logicky na mě připadlo téma výuky o pravěku a učebnic, v nichž se pravěk lidstva začíná objevovat. Michaela Vávrová probírala školní obrazy z našich



sbírek, protože právě tam se mamuti a vůbec představy o pravěku poměrně často objevují. Zjistila například, že první školní obrazy s touto tematikou pocházejí z konce 19. století. Kolega Jaromír Linda, který je archivář, si vzal na starost mimoškolní učitelskou činnost plus školní sbírky a muzea. Skvěle jsme se doplňovali. Myslím, že se nám výstava povedla. Alespoň první ohlasy to potvrzují.“

Jediná rozepře, která se mezi nimi během onoho roku vyskytla, byli Slované. Respektive to, jestli je mají, nebo nemají do expozice zahrnout. Nakonec se rozhodli, že ne. Materiálu k nim je totiž tolik, že by to stálo za samostatné zpracování. Možná by na toto téma mohla někdy v budoucnu vzniknout další výstava.

„Nakonec jsme se shodli, že budeme člověka sledovat jenom do prvních zprav o našem území, které ještě souvisejí s Keltů a Germány.“

I když každý pracoval na svém úseku zvlášť, pravidelně se setkávali, aby si vyměnili informace. Osnova dostávala stále jasnější kontury.

„Dohodli jsme se, že budeme postupovat chronologicky. Od počátku lidstva, jak byly tehdy dějiny nazírány, přes lovce mamutů k Eduardu Štorchovi, který usiloval o zavedení výuky archeologie do běžného školního učiva. Dále přes mimoškolní činnosti až k ideologiím, které nazíráni na



- dějiny silně ovlivnily, ať už byla ideologie nacistická, nebo komunistická.

Jeden panel jsme také věnovali ochraně památek ukrytých v zemi. Bohužel je stále hodně opomíjena.“

Učebnice 19. století

Byla jsem zvědavá, co studium starých učebnic přineslo. Jaké zajímavosti...

„Z množství učebnic mě hodně zaujala ta, která byla určená spíš jako kniha pro učitele. Jejím autorem byl také učitel Nikolau, který působil v jižních Čechách. Ve stejném roce 1862, kdy knížka vyšla, však zemřel. Musela být velmi oblíbená, protože postupně vyšla asi v pěti, možná šesti vydáních. Na výstavě ji máme zařazenou mezi exponáty. Protože v 19. století převažovaly biblické dějiny, vypráví také její autor dějiny lidstva z hlediska biblického, ale zabývá se jen naším územím.

Začíná tím, že Bůh seslal na Zemi potopu. Když se na jeho příkaz vodstva rozestoupila, objevily se na našem území tři ostrovy, které byly záhy zabydleny zvířeti a rostlinami. Nějakou dobu však trvalo, než se Země na příchod člověka připravila. Nikolau popisuje, že mezitím přišly nějaké doby ledové, dokonce vysvětluje, proč v některých krajích máme uhlí a v jiných ne. Je to docela zajímavý geologický pohled, do něhož postupně začíná přidávat historii lidstva. Objevuje se člověk, který žil jako divoch, protože nebyl vzdělaný. Používal kamenné nástroje a postupně se vyvíjel.

Je to vlastně poprvé, kdy se pračlověk v určité „rolí“ objevuje. I když si myslím, že si Nikolau pod oním člověkem představoval spíš Homo sapiens, čili člověka rozumného, než toho neandrtálce. Jeho kosti totiž byly objeveny až v roce 1856, takže nepředpokládám, že by o něm Nikolau mohl něco vědět nebo aspoň tušit.

Na počátku 19. století se vůbec začíná v čítankách objevovat tak trochu výklad pravěku. I když jsou s pravěkými nástroji ztotožňováni Adam s Evou, je to snaha vy-



světlit za pomoci biblických příběhů stále častější archeologické nálezy. Například v čítance pro starší žáky z roku 1805 se popisuje, že Adam s Evou žili po vyhnaní z ráje primitivním způsobem a zpočátku používali kamenné nástroje.“

Skok do 20. století

„Určitý přelom v nazírání na dějiny lidstva souvisí s výzkumem a vznikem prehistorie, za jednoho z jejich ‘otců’ je považován Lubor Niederle. V roce 1910 vyšla učebnice pro učitelské ústavy, v níž je sled pravěkých kultur takový, jaký je uznáván i v současné době.

Ale vyznat se v tehdejších učebnicích je hodně komplikované. Protože v nich velice často chybějí citace, poznámky pod čarou, odkazy, není možné zjistit, kdo odkud různé informace přejímal.“

Která učebnice je pro vás nejzajímavější? – zeptala jsem se Martiny Halířové.

„Samozřejmě několikadílná *Pracovní učebnice dějepisu pro školy měšťanské*,

jejímiž autory jsou Eduard Štorch a Karel Čondl. Pravěku a starověku je věnován první díl. Poprvé vyšla v roce 1934 a poté ještě v několika vydáních, naposledy v roce 1947. Je skutečně velice poutavě popsaná, jsou v ní různé úkoly, které mají děti plnit. Snaží se žákům přiblížit hloubku zmiňované doby.“

Eduard Štorch

Byl to skutečně výjimečný člověk. Nejen spisovatel a pedagog, archeolog, ale také podporovatel sportu... „Skutečně byl neuvěřitelný,“ podotýká Martina Halířová. „Co všechno prožil, zažil, co všechno mu provedli, jaký byl, jak se dětem obětoval... Osobně se ve své badatelské činnosti zabýval patologii dětství, dětmi nějakým způsobem deprivovanými. Většinou jsem se tím zabývala jen po dobu vzniku republiky. Když jsem teď znovuobjevila Eduarda Štorcha, uvědomila jsem si, jak byla jeho činnost hluboká. Věděla jsem o jeho dětské farmě, ale netušila jsem, jak hodně se dětem věnoval. Že se soustředil na chlapce z problematických rodin a dokázal je měnit. Vedl je k archeologickému výzkumu, ke zkoumání dějin. Aby mohl financovat práci s dětmi a život na farmě, prodal své archeologické nálezy Národnímu muzeu. Nic nedělal pro sebe. Zprostředkoval zájezdy nemajetných dětí k moři do bývalé Jugoslávie. Pořádal pro ně lyžařské kurzy. Přitom neustále čelil útokům ze strany úřadů a lidí, kteří mu záviděli.

S kolegou jsme měli možnost navštívit depozitář Památníku národního písemnictví, procházeli jsme Štorchovu pozůstalost. Přesvědčili jsme se, jak byl přepočlivý. Vždycky když dostal autorský výtisk vlastní učebnice, zaznamenával si do něj ohlasy – kladné i záporné. Pokud byla plánována další vydání, poznamenával si tam také úpravy a opravy stejně jako potíže, které se pojily se schvalováním dané učebnice. Například zmiňovaná pracovní učebnice měla hodně kladných ohlasů, především archeologů, kteří ho chválili. Záporné hlasy šly hlavně z katolických kruhů. Přece jen popisoval vznik člověka jinak, než jim bylo milé.“

Co ještě?

I když je teď výstava o pravěku pro muzeum velké téma, svým návštěvníkům toho nabízím mnohem víc. Kromě tradičních expozic připravuje ještě další akce. Představil nám je Roman Škoda, odborný pracovník NPMK.

Závěr velkého cyklu

V úterý 15. listopadu 2022 budou slavnostně ukončeny Národní oslavy výročí J. A. Komenského (www.comenius350.cz). Jejich vyvrcholením bude unikátní dramatický pořad s koncertem sboru Punkt, který se odehraje v rámci 10. ročníku festivalu *Kultura v srdci Prahy* v koncertním sále Pražské konzervatoře Na Rejdišti.

Akce bude mít tři části. V té první vystoupí jako řečníci významní činitelé, pomluví nejen o Komenském, ale i o významu vzdě-

lávání vůbec. Bude to například ministr školství Vladimír Balaš, senátor Jiří Drahoš, zástupce České konfederace rektorů a další. Aktivity tříletých oslav shrne ředitelka našeho muzea Markéta Pánková. Promítat se bude také čtyřminutové video ze zahájení Národních oslav z 2. září 2019.

Druhou částí setkání Na Rejdišti bude vyhlášení výsledků soutěže *Komenský do třídi!*, jíž se zúčastnilo nemálo škol i jednotlivců. Ti nejlepší obdrží ocenění ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy,

výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice (Senát PČR), Pražské konzervatoře a Pedagogického muzea a knihovny Jana Amose Komenského.

Závěr bude patřit koncertu. Vystoupí na něm sbor Punkt, působící při Pražské konzervatoři, a studenti této konzervatoře s dramatickým uvedením aktuálních myšlenek J. A. Komenského. Na plátno na jevišti přitom budou promítány sekvence z úspěšné výstavy *Komenský v komiksu*, která v muzeu proběhla.

Spolupráce Ámos vision

V listopadu opět navážeme na naši spolupráci s firmou Ámos vision, která má ve

Nástěnné obrazy

Když se v duchu vrátím do doby, v níž jsem se ve škole učila o pravěku, okamžitě se mi vybaví Burianovy nástěnné obrazy. Myslím, že od nich se odvíjí představy o pravěku nejen mých vrstevníků... Je možné zmapovat, kdy vznikl první nástěnný obraz s touto tematikou?

„Ve sbírkách máme obrazy různé provenience. Některé pocházejí z Itálie, jiné z Rakousko-Uherska a jeho enkláv,“ vyjmenovává Martina Halířová. „Je obtížné říct, kdo byl úplně první. V Čechách na obrazech spolupracoval Eduard Štorch se Zdeňkem Burianem, ale třeba i s Oldřichem Cihelkou, Jaroslavem Panuškou nebo Štěpánem Filipem. Vznikaly ale také obrazy geologické, ty najdete hodně v učebnicích z roku 1875. Máme album obrazů, jejichž autorem je Antonín Frič, jeden ze zakladatelů geologie tady v Čechách. Tohle téma u nás bylo populární a důležité hlavně z hlediska národního obrození. Ukázat kořeny českého národa. Ostatně i ty se hledaly různě.“

Trojrozměrné exponáty

Není jich na výstavě málo. Knihy, části geologických sbírek, repliky různých nástrojů...

„Naše muzeum žádná archeologická nálezy ve svých sbírkách nemá, ale spolupracujeme s různými muzei, která nám vyšla při zapůjčování exponátů vstříc. Například Muzeum Mladoboleslava nám zapůjčilo repliku ohňostroje, kterou zkonstruoval Eduard Štorch. Národní muzeum zase část bývalé Štorchovy sbírky. Jsme tak jedni z prvních, kteří ji můžou po dlouhé době ukázat návštěvníkům.“

Leckterý exponát si můžou děti osahat, například obrovský kus pazourku. Nebo si vyzkoušejí zrotěrku, na níž pravěcí lidé mleli obilí. Mají sice k dispozici „jemenom“ českou pšenici, ale i tak brzy zjistí, že umlít mouku na chleba nebylo vůbec snadné.

Ve třech místnostech vám skrytá pohybová čidla umožní zajímavý zážitek. Jeden

muzikant poskytl muzeu svoji tvorbu, aby ji mohli použít jako poslechovou ilustraci. V místnosti, která představuje biblické dějiny, slyšíte bouřku a déšť. První potopa... V místnosti, která přibližuje lov mamutů a jiné zvěře, slyšíte různé frkání, cvrlikání a podobně.

„Děti si můžou také zabubnovat na buben, nebo nakreslit něco křídou na stěnu jeskyně...“ Když totiž sejdete po schodech do sklepa, čeká na vás překvapení. Pravěká jeskyně. Tady pro změnu slyšíte šamana.

„Měli jsme obavy, jestli všechno do zahájení výstavy stihneme, ale povedlo se a teď je to naše velká radost,“ líčí Martina Halířová. „Za jeskyni vděčíme našemu restaurátorskému oddělení, stavěli jsme ji



asi měsíc, ale stojí za to. Je to jediná jeskyně na Malé Straně,“ dodává s úsměvem.

Sklep je z hlediska vystavovatelů trochu nešťastný prostor, protože vlhko exponátům nesvědčí. Pokaždé proto muzejníci hledají způsob, jak by mohli tento prostor využít. Při výstavě Škola a válka v něm byl znázorněn protiatomový kryt. Tentokrát je to tedy jeskyně. A musím říct, že působivá.

V průběhu její stavby tady pořizovali časosběrný dokument, aby bylo vidět, jak vznikala. Časem by měla být tato časosběrná verze stavby jeskyně zveřejněna na webových stránkách muzea (www.npmk.cz).

Přijďte na návštěvu

Od vernisáže ještě neuběhl ani měsíc, ale školy si už cestu do muzea nacházejí, a nejen ony. Návštěvníci se můžou výstavou projít sami, ale není problém domluvit si na pomoc průvodce.

„Myslím, že naše edukátorky vymyslely hezkou edukaci. Připravily také pracovní list, který je pojatý jako lov na mamuta. Žáci si ho můžou vyplnit na místě, nebo si ho vzít na památku s sebou. Stejně tak se může stát později součástí vyučování.“

Podle slov Martiny Halířové si na výstavě to svoje najdou všechny generace. „Ráda prozradím, že se nám podařilo také vydat k výstavě knížku.“

Jmenuje se stejně jako výstava *Pravěk, k tabuli! – Jak si pračlověk cestu do škol našel*. Jsou v ní například školní obrazy nejen z našich sbírek. Podařilo se nám získat práva k publikování a zveřejnění dalších obrazů od jiných institucí. Například díky Muzeu J. A. Komenského v Přerově tam máme jejich historickou skříňku s archeologickými nálezy, nebo obraz Lov na bizona, jehož autorem je Oldřich Cihelka. Původně měl obraz vyjít v nakladatelství Komenium, ale nikdy se to nepodařilo. Výstava i knížka jsou naše velká radost! Doufám, že se budou líbit.“

více než třech stech škol po celé republice umístěny panely s obrazovkou. V první polovině listopadu na nich poběží také náš kvíz o Janu Amosovi.

Žáci a studenti si tak budou moci rozšířit své znalosti o Učitelé národů a zároveň vyhrát nějaké věcné ceny.

Podcasty táhnou

Najdete je jednak na webových stránkách muzea, jednak na jeho YouTube kanálu ([nmpkjakomenskeho](https://www.youtube.com/channel/UCnmpkjakomenskeho)). Přinášíjí všem, kdo je zhlédnou, zajímavé informace a zároveň jsou vlastně novou formou propagace činnosti muzea. Žáci, studenti i učitelé, zejména ti mladí, používají audiovizuální techniku hodně často. I my chceme jít s dobou. Protože – jak se dovídáme – stále

více škol si klade za cíl učit podle principu Komenského, snažíme se jim vyjít svou troškou vstříc.

Každý měsíc uvádíme nový podcast s názvem *S Komenským u mikrofonu*. Má být nápomocnou silou pro pedagogy a vůbec pro všechny, kteří se zajímají nejen o myšlenky Učitele národů, ale také o muzejnictví. O rozhovor žádáme osobnosti z široké škály oborů – historiky, komeniolog, herce, učitele atd.

První podcast vznikl k výročí 430 let od narození J. A. Komenského 28. 3. 2022. Byl to symbolický fiktivní rozhovor se samotným Komenským. Do jeho osobnosti se vžila komenioložka Markéta Pánková, která s nápadem přišla a pak naformulovala

odpovědi. Komenského namluvil svým podmanivým hlasem Alfréd Strejček, který mnoho let šířil myšlenky Komenského spolu s kytaristou Štěpánem Rakem v pořadu Vivat Comenius.

Každý podcast trvá 20 až 25 minut. Už jsem zpovídal například senátora Jiřího Drahoše, geniálního kytaristu Štěpána Raka, naši kurátorku Martinu Halířovou nebo ředitelku Divadla Kampa Ivetu Duškovou. V nejbližší době plánujeme rozhovor s paní ředitelkou Pánkovou, hercem Petrem Štěpánkem.

Cílovou skupinou podcastů jsou především učitelé, ale v širším záběru vlastně všichni, koho myšlenky J. A. Komenského oslovují a mohou je šířit dál.

POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA, NEBO POVINNÉ VZDĚLÁVÁNÍ?

Která forma školní docházky je v Česku pro 21. století vhodnější?

Povinnou školní docházku má uzákoněnou většina evropských zemí. Řada z nich však systém vzdělávání změnila, nebo postupně mění a modernizuje. Jedním z takových přístupů ke vzdělávání 21. století je povinné vzdělávání, tedy nikoli povinná docházka.

Zatímco povinné vzdělávání je dnes ve většině moderních evropských zemí považováno za velmi důležité a potřebné, povinná školní docházka je vnímána často jako zastaralá, neefektivní a někdy i kontraproduktivní.

Jde zejména o severské země Dánsko, Finsko, Švédsko, ale například i o Francii, Lucembursko, Velkou Británii, Slovinsko, Portugalsko nebo třeba Izrael. V těchto zemích je stanovena povinnost vzdělávání (ne docházky) a zcela legálně umožněna alternativa individuálního vzdělávání podle rozhodnutí rodičů.

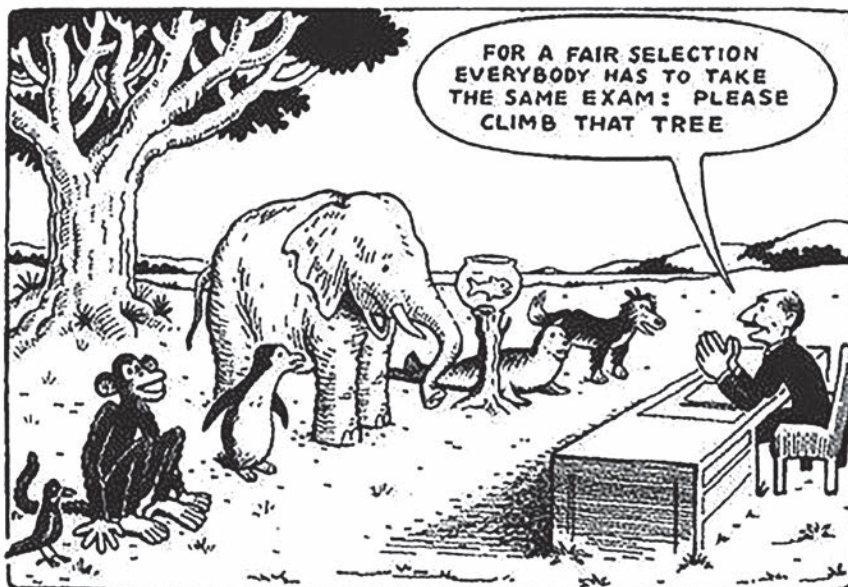
Rezoluce Valného shromáždění OSN z prosince 1966 a následně aktualizace včetně Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech stanovují právo na bezplatné vzdělání, píše se zde dokonce o svobodě vzdělání, ale nikde se nehovoří o povinné docházce do školy.

Co říká terminologie

Povinné vzdělávání určuje dobu vzdělávání dítěte, která je vyžadována od všech a je stanovena vládou. *Povinná školní docházka* znamená, že rodiče jsou povinni posílat své dítě do školy od 6 do 15 let jeho věku. Za porušení této povinnosti mohou být sankcionováni.

Také česká legislativa umožňuje individuální vzdělávání (§ 40 školského zákona jako jiný způsob plnění povinné školní docházky). V § 41 je pak stanoveno: „*O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, na základě písemné žádosti zákonných zástupců žáka.*“

Žádost musí obsahovat splnění dvanácti podmínek včetně vyšetření žáka ve školském poradenském zařízení, popisu zajištěných materiálních a personálních podmínek apod.



Our Education System

Náš vzdělávací systém: Aby byl výběr spravedlivý, každý musí podstoupit stejnou zkoušku: Vylezte na strom.

Pro zajímavost uvádím zdroj Eurydice (Fakta a čísla) o povinném vzdělávání v Evropě z let 2019–2020 (www.dzs.cz).

Souboj argumentů

Naskytá se otázka, proč vlády některých zemí trvají na několikasetletých tradicích v oblasti vzdělávání, když doba, její potřebné znalosti, kompetence a množství informací jsou úplně jinde než například v době průmyslové revoluce.

Odpovědí může být velké množství argumentů počínaje formami manipulace až po různé konspirační teorie.

Uvádím zde proto i odkaz na zajímavý článek Petera Graye *Opravdu potřebujeme povinnou školní docházku* (<https://www.permaculturenews.org/2014/04/16/really-need-compulsory-schooling-interview-peter-gray/>).

Aspekty podporující povinné vzdělávání

- Ve školách lze v daleko větší míře uplatňovat potenciál wellbeingu (fyzický, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní);
- vládne zde větší klid, svoboda, tvůrčí atmosféra, tolerance a respekt, ale i samostatnost a zodpovědnost žáků;



Shutterstock

- povinné vzdělávání ve školách je založeno na daleko silnější roli a zodpovědnosti rodiny za vzdělávání dítěte, které je zakotveno v příslušných zákonech
- z pohledu učitelů a vedení škol jde o významný úbytek administrativy a vedlejších povinností
- odpadá evidence omlouvání absence žáků, významně je sníženo množství hodnocení žáků (žáci mezi sebou nesoutěží);
- ve školách pedagogové nedohlízejí (nedozorují) žáky na chodbách (za svou bezpečnost odpovídají sami žáci a jejich rodiče);
- pokud chování žáka není v souladu s pravidly školy, může dojít k vyloučení žáka ze školy (zde opět plná odpovědnost rodičů).

Zásadní změna

Oproti povinné školní docházce tedy nese za vzdělávání a chování žáka plnou odpovědnost rodič. Je v jeho zájmu i v zájmu dítěte, aby povinné vzdělání proběhlo tak, že absolventi základních i vyšších škol se úspěšně dokážou zapojit do života.

Charakteristikou výuky při povinném vzdělávání je pak zejména, že škola nepředává žákům hotové pravdy, téměř zde neexistuje frontální výuka nebo jakýkoli výklad. Žáci pracují často na řešení problémů, objevují, mají možnost volby zapojení do toho kterého předmětu nebo oblasti. Učí se přemýšlet a spolupracovat, nesoutěží. Učitel je skutečně průvodcem a rádcem a řídí celý proces vzdělávání ve své odbornosti.

Podle Listiny základních práv a svobod a platných zákonů České republiky v oblasti vzdělávání (zejména zákon č. 561/2004 Sb. – školský zákon) je stanovena od 6 let (respektive již od 5 let – to znamená poslední rok mateřské školy) povinná školní docházka, která byla zavedena již Marií Terezií dne 6. prosince 1774, to je téměř před 250 lety.

Na tomto místě však musím poznamenat, že povinné vzdělávání nemusí být automaticky lepší než některé státní či soukromé školy s povinnou docházkou v České republice. Našel bych řadu příkladů takových škol (včetně soukromých), které při stávající legislativě dokážou vzdělání pro žáky dělat zajímavě, tvůrčím způsobem, projektově, zkoumáním a badáním, prožitkově apod. Bohužel, domnívám se, že takových škol zatím u nás není mnoho.

Přes překážky

Hlavní překážku vnímám v oblasti politiky, zejména změny paradigmatu v oblasti náhledu na problematiku vzdělávání, přístupu k odpovědnosti lidí v naší zemi. Je třeba, aby si všichni uvědomovali svá práva a své povinnosti (a to i v oblasti vzdělávání). Začít musí naši politici a vrcholní představitelé státu.

Abych téma trochu odlehčil, přikládám zkrácený úryvek z knihy Marka Hermana *Máma není služka, máma je dáma* na téma domácího vzdělávání:

„Vzpomínám si na domácí školu, kde si děti vařily marmeládu. Takže venku se sbíral angrešt, rybíz a maliny, a pak se všechno oplachovalo ve vodě a nakonec vařilo. A kluci a holky u toho běhali s vařečkami a olizovali se až za ušima. Debatilo se a zkoušelo, jestli do marmelády patří moučkový cukr nebo cukr krystal, hlídal se správný poměr, někdo míchal, někdo připravoval skleničky a myl nádobí. A museli se spolu na všem domluvit, rozdělit si práci a pak to museli udělat. A šlo jim to!

Když vařili marmeládu, tak u toho vlastně „probírali“ učivo (míry, váhy, bod varu, odhad).

Druhý den si každý svoji skleničku marmelády pomaloval a pak si ji pyšně nesl domů. A děti všechno vyprávěly rodičům a měly u toho oči až navrch hlavy.

Další den měly děcka téma „den s marmeládou“. Takže někdo kreslil, někdo maloval, někdo psal. A na návštěvu přišel děda malého Rosti a vyprávěl, jak za války nasekal hromadu dříví a jak dostal od maminky desetník a mohl si koupit rohlík, maminka mu ho ještě malinko namazala máslem a marmeládou.

A já jsem s otevřenou pusou zíral, jak paní učitelka (maminka) zlehka propojila druhou světovou válku, míry a váhy a marmeládu jenom s tím, že pozvala dědu malého Rosti.

To všechno se stalo kolem obyčejné marmelády. Věřili byste tomu? Hlídal někdo zvonění? Ne, proč by to dělal? Drtil někdo někoho, jestli umí vyjmoutvat druhy ovoce? Ne, proč by to dělal? Naučily se děti něco? Sakra, že jo. Protože to vaření marmelády není škola, ale samotný život: učily se domluvat, potřebovaly spolupracovat.“

Je to o jiném pohledu

Dnešní hektické školství prochází řadou změn, úprav a návrhů. Ze všeho nejdřív však potřebuje promyšlené kroky, které všechno zklidní a ukotví. Jsem přesvědčen, že důraz na přenos odpovědnosti za vzdělávání dětí z beder školy na rodiče by byl prvním krokem uvědomění si toho, kdo by měl mít v první řadě eminentní zájem na vzdělávání dítěte. Druhým nezbytným krokem je proměna přípravy budoucích učitelů a ředitelů škol (příkladem mohou být realizované projekty Učitel naživo nebo Ředitel naživo).

Vše je o změně pohledu na celý systém vzdělávání u nás. Od revize RVP základního vzdělávání až po úhel pohledu na odlišnosti povinné školní docházky a povinného vzdělávání.

Myšlenka povinného vzdělávání není v rozporu s evropským právem. Je v rozporu pouze s českou legislativou a v blízké budoucnosti se pravděpodobně stane brzdou zamýšlených pozitivních změn českého vzdělávacího systému.

František Halada, školicí a poradenská činnost ve školství



Pozn: Autor čerpal své informace z odborných článků, vyprávění kolegů, kteří navštívili řadu škol v severských zemích a ze své dlouholeté praxe ředitele základní školy.

TATO ZVÍŘATA NEHLADIT!

Jedovatí živočichové jsou totiž i mezi ptáky a savci

Když se řekne jedovatý živočich, většině lidí se zřejmě ponejprv vybaví had. Asi méně si jich vzpomene na pavouka nebo štíra, u některých se zase vytvoří asociace k bodavému hmyzu. Samozřejmě záleží i na tom, ve které části světa daní jedinci prožili dětství nebo kde převážně pobývají nyní. A jsou i tací živočichové, u nichž by toxicitu hádal jen málokdo. Pár jich překvapilo samotné biology.

Že je dobré jedovaté živočichy alespoň zběžně znát, je nabitelné – nejspíš je to otázka života a smrti. A přestože mnohé z těchto druhů vysílají před případným nežádoucím kontaktem zjevné signály, pro nemálo osob je takovýto semafor neznámý. Ba co hůře, v některých případech u nich signál stůj funguje naprosto opačně!

Jedovaté tvory nalezneme napříč celou živočišnou říší. Donedávna se mělo za to, že alespoň všichni příslušníci ptačího světa jsou v „hrátkách“ s jedy naprosto nevině. Ale ani to už neplatí. Mnohé laiky také jistě udiví, že jedovatí jsou i někteří savci!

Většina živočichů má svůj toxin jen k obraně. Část z nich ho ale používá hlavně k útoku, tedy za účelem predace, a některé druhy využívají podle potřeby obou těchto funkcí.

Kromě taxonomického dělení (kterého se budeme během tohoto článku držet i my) lze na jedovaté živočichy pohlížet z různých úhlů. Většina zájemců se přirozeně ptá na to, kteří z nich jsou nejedovatější, respektive lze tak na tyto organismy pohlížet podle toho, jakými typy toxinů je příroda vybavila. Následují zoogeografické hledisko a způsob, jakým tyto druhy svůj jed aplikují. Biologové jedovaté živočichy dělí do dvou hlavních skupin, a to na takzvané kryptotoxické a fanerotoxické.

Kryptotoxičtí živočichové nemají žádný specializovaný orgán pro tvorbu jedu. Tyto druhy se dále kategorizují na živočichy s primární, nebo sekundární toxicitou. Ti první mají ve svém těle toxin, jenž je buď produktem jejich metabolismu, anebo je součástí biochemické stavby jednoho či více z jejich vlastních orgánů. Druhá skupina pak získává svůj jed z okolního prostředí, a to prostřednictvím rostlinné či živočišné potravy. I tento jed se pak hromadí v některém z orgánů daného druhu.

A jak daná logika dává tušit, fanerotoxičtí živočichové jsou naopak ti, které příroda obdařila již přímo specializovaným orgá-



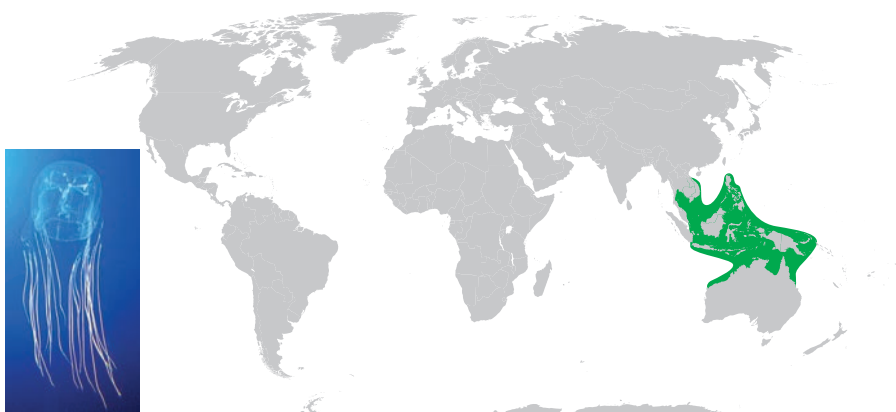
Obrněnky

nem, v němž se jed tvoří, tedy jedovou žlázou. I tyto tvory zoologové ještě dále rozčleňují, a to na aktivně toxické, což jsou ti, kteří mají svou jedovou žlázou propojenou s ústrojím určeným k aplikaci jedu do jiného organismu, a na pasivně toxické, u nichž žádný takovýto aparát vyvinutý není. To znamená, že jed je u pasivně toxických živočichů předáván kontaktem s povrchem těla jiného živočicha (kůže nebo sliznice), případně vstřebáván jeho zažívací soustavou. A asi nepřekvapí zjištění, že aktivně toxické druhy jsou převážně ty, které patří mezi predátory, pasivní jsou pak těmi, jež svůj jed používají velmi často jen k obraně.

Když moře rozkvetne

Na jihovýchodním pobřeží Floridy 10. listopadu 1972 jinak azurově modrá mořská voda zakrátko zrezavěla. Tento jev nazývaný červená voda či příliv nebo také rozkvetlé moře (někdy je zbarveno dohněda, jindy dožluta, ale také dozelená či může získat i mléčně bílý odstín) však s sebou nikdy nepřináší nic dobrého. Onu nezvyklou hru barev totiž způsobují jednobuněčné organismy v podobě řas nebo prvoků, z nichž nejvýrazněji se na ní podílejí jedovatí bičíkovci řádu *Dinoflagellata* (cca setina milimetru) označovaní jako obrněnky. Při přemnožení tyto živočichové do vody nejprve vyloučí velké množství sekretu, jenž v ní sníží obsah kyslíku. Avšak teprve když toto obrovské množství mikroorganismů následně uhne, vyprodukuje neurotoxin, jenž vede z důvodu paralýzy nervové soustavy k masovému úhynu některých mořských živočichů, hlavně ryb. A tak Floridané nejenže tehdy museli snášet vysoce nepříjemný zápach hnilících ryb, ale byli nuceni dýchat i toxický plyn, který se též linul od moře. Ten jim „jen“ dráždil dýchací cesty i oči. Mnohem závažnější zdravotní komplikace lidem totiž přináší požití některých mořských živočichů, hlavně mlžů, kteří byli jedem těchto prvoků již intoxikováni. Bolesti žaludku a zvracení mohou skončit až smrtelnou paralýzou dýchacích svalů.

Také několik tisíc převážně mořských (živočišných) hub, nazývaných rovněž houbovci (*Porifera*), jež patří mezi taxonomicky nejnižší mnohobuněčné živočichy bez nervové soustavy, vytváří vlastní toxiny. Mezi neznámější patří houba domečková (*Suberites domuncula*), známá také jako ohnivá houba, která dorůstá velikosti až kolem jednoho metru a vyskytuje se v pobřežních vodách Středozemního moře. Tato houba produkuje suberitin, neurotoxin, který se do těla predátora dostává



Čtyřhranka Fleckerova a její rozšíření

prostřednictvím jehlic umístěných na povrchu těla. Smrtelně jedovatý je pro různé mořské živočichy, především opět ryby. U člověka může vyvolat citelné pálení rukou, nevolnost nebo vyrážku.

K již mnohem známějším jedovatým živočichům patří žahavci (*Cnidaria*), kteří kořist loví pomocí žahavých buněk, jež produkují toxiny. Jejich účinky jsou druh od druhu odlišné, některé však mohou být smrtelné i pro člověka. Mezi ty nejnebezpečnější patří příslušníci třídy čtyřhranek (*Cubozoa*), z nichž tou nejjedovatější je čtyřhranka Fleckerova (*Chironex fleckeri*), známá také coby čtyřhranka smrtelná či mořská vos. Vyskytuje se ve vodách mezi severním pobřežím Austrálie a jihovýchodem Asie. Základ jejího těla, takzvaný zvon má sice jen okolo čtvrt metru, ale dlouhá tenká a lepkavá chapadla plná žahavých buněk dosahují délky až tří metrů. Tato čtyřhranka disponuje jedním z nejsilnějších jedů světa a má ho tolik, že dospělý jedinec jím může usmrtit až 60 lidí, přičemž smrt může při zasažení (záleží i na jeho rozsahu) nastat už za dvě minuty! Tu však může odvrátit aplikace octa na postižené místo. Jinak dojde k srdečnímu selhání, respektive k utonutí. V letech 1984 až 2021 došlo k více než šedesáti takovýmito úmrtím.

Kroužky coby semafor

Jedovaté druhy dále najdeme i mezi měkkýši (*Mollusca*), k nimž patří také ti nejvyvinutější – hlavonožci (*Cephalopoda*). Těmto mořským živočichům, majícím osm až deset ramen opatřených přísavkami, se za pomoci bakterií tvoří jed v předních a zadních slinných žlázách, jejichž vývody ústí do hltanu. Odtud se pak toxin vylučuje do dutiny ústní, přičemž do jiného organismu se dostane ránou způsobenou kousnutím rohovitými čelistmi. Také tento toxin (cefalotoxin) může vést k zástavě srdce. Tím nejjedovatějším měkkýšem je chobotnice kroužkovaná (*Hapalochlaena lunulata*), nazývaná též chobotnice modrokroužkovaná, která rovněž obývá pobřežní vody Austrálie. Její velikost nepřesahuje dvacet centimetrů, včetně chapadel. A modré kroužky, kterými je její tělo rovnoměrně poseto a jež se navíc rozzáří, když se daný jedinec cítí být ohrožen, dávají potenciálnímu útočníkovi najevo, že i v takto malém těle se skrývá vysoce účinná zbraň. Chobotnice jako predátor používá svůj tetrodotoxin (blokuje elektrické impulsy v buňkách) jak k útoku, tak k obraně. Žádný protijed znám není!

Také další zoologická skupina pavoukovci (*Arachnida*) má mezi svými příslušníky druhy, které patří k těm nejjedovatějším živočichům světa.

Až na několik málo výjimek jsou všichni pavouci (*Araneida*) jedovatí, respektive jsou vybaveni jedovými žlázami, jež ústí do takzvaných chelicer (klepítek), jimiž se jed dostává do těla jiného živočicha. Ovšem dobrou zprávou je, že toxiny vět-



Chobotnice kroužkovaná

šiny druhů působí smrtelně jen na drobné bezobratlé živočichy (hlavně hmyz), kteří pavoukům slouží jako kořist. Ze skoro padesáti tisíc známých druhů pavouků je jich pro člověka skutečně rizikových jen asi 30. Zřejmě tím vůbec nejnebezpečnějším je sklípkanec jedovatý (*Atrax robustus*), jenž patří do skupiny takzvaných australských trychtýřových pavouků (název podle trychtýřového tvaru pavučin). Zároveň je obávaný pro svou agresivitu i kvůli zvyku samců (jejich jed je až šestkrát silnější než jed samice, a to zřejmě proto, že samec je více vystaven riziku napadení predátorem) navštěvovat městská osídlení. Naštěstí byl ale v roce 1981 proti jeho jedu vyvinut protijed. Od té doby nebyl zaznamenán



Sklípkanec jedovatý

žádný případ úmrtí člověka. V České republice má z pavouků nejsilnější jed vodní pavouk vodouch stříbřitý (*Argyroneta aquatica*). Je sice malý (10–15 mm), ale lidskou kůži prokousnout dokáže. Ovšem ke kontaktu s ním dochází jen zřídka. Nejnebezpečnějším naším pavoukem je proto západnice jedovatá (*Cheiracanthium puncturium*), jež naopak patří mezi větší druhy pavouků. A přestože její kousnutí bývá bolestivější než bodnutí od domácího hmyzu, žádné úmrtí na následky intoxikace nebylo nikdy zaznamenáno.

Mezi pavoukovce náležejí i štíři (*Scorpiones*). Také oni mají vlastní jedovou žlázu, a to hned dvě, jež se ale na rozdíl od pavouků nacházejí ve velkém bodci umístěném na opačném konci těla. Toto

ústrojí štíři užívají jak k usmrcení kořisti, tak k obraně. Používají ho ale jen v případě, když protivníka nemohou udolat svými klepety. Šetří totiž jedem, protože se jeho zásoba plně obnovuje až po dvou i čtyřech týdnech. Všechny druhy (přes 2500 popsanych) jsou jedovaté. Jejich jed je většinou neurotoxin (složený z různých proteinů a sodných i draselných iontů) působící tak, že narušuje přenos nervových vzruchů. Člověku nebezpečných je ale asi pouze 5 druhů. Nejbolestivější bodnutí způsobuje štír nejjedovatější (*Leiurus quinquestriatus*) alias štír smrtonoš, jenž disponuje rovněž neúčinnějším jedem. Navíc je tento druh, vyskytující se v pouštních oblastech Afriky a Asie, velice útočný. Avšak asi nejhorší pověst má štír tlustopký (*Androctonus australis*), který údajně stojí za největším počtem úmrtí při bodnutí štírem v severní Africe. Smrt nastává kvůli zástavě dechu způsobené obrnou dýchacího centra. Existují však účinná séra. Stejně jako pavouci i štíři žijí kromě Antarktidy na všech kontinentech, oproti nim ale převážně jen v tropickém nebo subtropickém podnebném pásmu, a to zejména podél rovníku.

Opravdu nebezpečné žihadlo

Nejpočetnější živočišnou třídu tvoří samozřejmě hmyz (*Insecta*). Mezi nejnebezpečnější patří jedovaté druhy blanokřídlých (*Hymenoptera*), jejichž jedový aparát se sestává ze žlázy, váčku a žihadla. Jed tohoto bodavého hmyzu není v menším množství u zdravých osob (vyjma bodnutí do oblasti dutiny ústní) zdravý nijak škodlivý, avšak u alergických jedinců může být následný anafylaktický šok příčinou úmrtí. Zřejmě vůbec nejrizikovějším druhem blanokřídlého hmyzu je sršeň mandarínská (*Vespa mandarinia*), která se vyskytuje v jihovýchodní a východní Asii (jako invazní byla zaznamenána už i v Severní Americe). Její jed je sice o něco slabší než u včely, ale protože má žihadlo o délce 6 mm, dokáže zase do své oběti vstříknout jedu mnohem více než jedna včela. Jedu, jenž obsahuje neurotoxin zvaný mandaratoxin, může tak podlehnout i člověk bez alergické reakce. Ročně má proto tento největší druh bodavého hmyzu na kontě desítky mrtvých lidí.

Ovšem asi nejjedovatějším hmyzím druhem vůbec je tvor známý coby španělská

► muška. Nejedná se však vůbec o žádnou mouchu, ale o brouka pojmenovaného jako puchýřník lékařský (*Lytta vesicatoria*). Vyskytuje se v africkém Středomoří i v jižní Evropě (u nás se objevuje zejména na jihu Moravy) a zasahuje až do střední Asie. Prudce jedovatou látku kantharidin u tohoto až 20 mm dlouhého a nejčastěji zeleného brouka produkují pouze samečci, u nichž představuje až 5 % jejich hmotnosti. Ti jed ale předávají samičce a ta pak zase svým vajíčkům. Jinak jedovatý sekret tyto brouci vylučují jen při podráždění, a to z kloubů končetin. Při kontaktu s lidskou kůží vytváří puchýře, při požití může pak otrava vést až k selhání ledvin a srdce. Přesto se v minulosti tento jed v menším množství používal jako vítané afrodiziakum.

K naopak málo jedovatým patří živočichové z kmene ostnokožců (*Echinodermata*), kde toxiny disponují zástupci třídy ježovek (*Echinoidea*), hvězdic (*Asteroidea*), sumýšů (*Holothuroidea*) a hadic (*Ophiuroidea*). Za příklad uvedme ježovku diadémovou (*Diadema setosum*), jež svůj název získala podle pěti bílých skvrn vypadajících jako diamanty. Žije hlavně v Rudém moři a v indopacifických vodách. Jde o typického mořského ježka majícího v poměru k vlastnímu tělu (8 cm) extrémně dlouhé duté ostny (až 30 cm), které obsahují vlastní jed vytvářený v jedové žláze. Stejně jako ostatní jedovatí mořští ježci má i jed této ježovky (nejvíce účinný na



Sršeň mandarínská

Pochoutka, při níž jde o život

Toxickým arzenálem vyzbrojila příroda i některé druhy paryb (*Chondrichthyes*) a ryb (*Osteichthyes*). Těm, jež patří mezi aktivně jedovaté, se jejich jedové ostny vyvinuly z ploutevnických paprsků skřelových trnů a jedové žlázy zase ze žláz slinných.

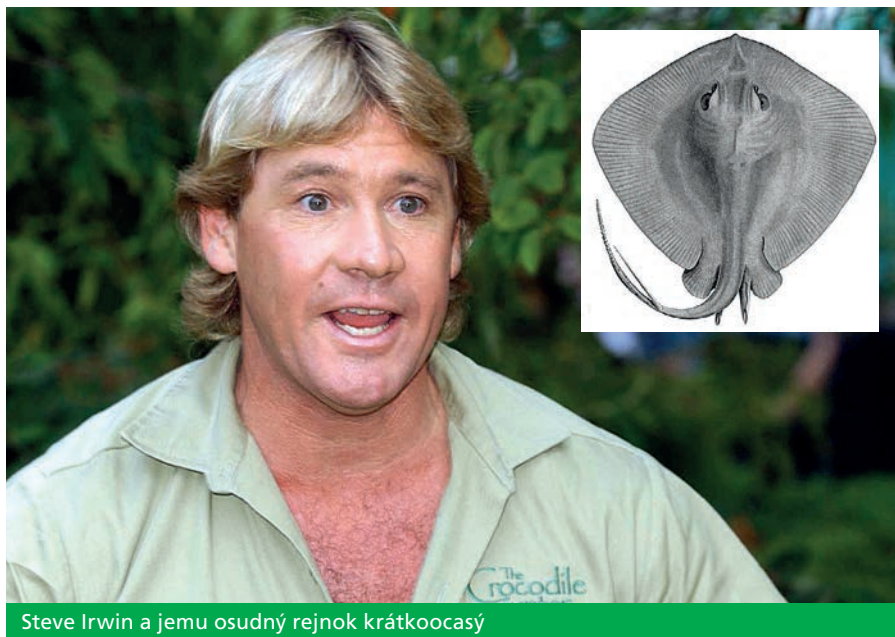
Mezi parybami patří k nejnebezpečnějším trnuchovití (*Dasyatidae*), a to nejen kvůli svému jedu, ale také velkému bodci, jenž už sám o sobě může i člověku způsobit smrtelné zranění. Jedové žlázy těchto

když je něco vyplaší, reagují švihem svého ocasu s ostnem, jenž pak může zasáhnout prakticky jakékoliv místo na těle. Nejvíce takových útoků je přičítáno rejnoků krátkoocasému (*Bathytoshia brevicaudata*), jenž se pohybuje v jižních pobřežních vodách jednak Jižní Ameriky, jednak Austrálie a také kolem celého Nového Zélandu. A i když dochází ke smrtelným úrazům jen zcela výjimečně, nejvíce tento rejnok bohužel proslul při nešťastném zásahu hrudi populárního australského znalce divokých zvířat Steva Irwina (1962–2006), přezdívaného Lovce krokodýlů. Stalo se to při natáčení nového dokumentu o podmorském životě v Velkého bariérového útesu v severovýchodní Austrálii.

Přestože také mezi rybami existují aktivně jedovatí predátoři, například i u nás se vyskytující sumeček americký (*Ameiurus nebulosus*), který má jedové ostny u prsní a řitní ploutve (poranění může způsobit zranění), tou vůbec nejedovatější je ryba patřící mezi pasivně toxické živočichy. Jde o velice známou japonskou rybu fugu, jejíž zoologické označení však zní čtverzubec rudoploutvý (*Takifugu rubripes*). Ten svůj jed získává díky symbiotickému soužití s bakterií, která při svém pobytu v jeho organismu vyrábí jeden z nejprudších přírodních jedů – tetrodotoxin. Ten způsobuje i člověku smrt tím, že paralyzuje jeho nervovou a dýchací soustavu. O fugu by dnes možná ale měli povědomí jen odborníci, pakliže by nebyla tradiční součástí japonského jídelníčku. Je to ale možné pouze tehdy, když jsou před jejím požitím odstraněny ty vnitřní orgány, v nichž se smrtelné jedové toxiny koncentrují. Ryby směji připravovat jen speciálně licencovaní kuchaři. Přesto kvůli tomuto adrenalinovému gurmánství lidé neustále zbytečně umírají.

Při dietě jed nevedeme

U většiny jedovatých druhů obojživelníků (*Amphibia*) slouží jejich jed nejen jako obrana proti predátorům, ale i coby ochrana před účinky mikrobiální infekce.



Steve Irwin a jemu osudný rejnok krátkoocasý

ryby) pro intoxikovaného člověka pouze mírné následky. Toxin většinou způsobuje otoky a bolest, které během několika hodin postupně mizejí. Větší nebezpečí spíše hrozí z možné infekce způsobené odlomeným ostnem, jenž jde někdy z poškozené tkáně obtížně vyjmout. K otravě však může dojít i při požití tohoto i některých dalších druhů ježovek, protože jejich gonády jsou toxické. Avšak maximálními následky pro člověka jsou žaludeční nebo střevní nevolnosti.

rejnoků se nacházejí na spodní části oboustranně ozubených trnů, a to v podélných rýhách. Trn je sice s ocasem pevně spojen, ale při případném ulomení znovu doroste. Jejich jedem je batoidotoxin, který nejenže v zasažené tkáni vyvolává velmi bolestivou reakci, ale vede k nevolnosti, svalové paralýze a někdy také nepravidelnosti v srdeční činnosti, jež může skončit i jeho zástavou. Přestože trnuchy svou zbraň používají výhradně k obraně a ani při kontaktu s člověkem nejsou nijak agresivní,

Přesto právě v této taxonomické třídě najdeme paradoxně toho úplně nejedovatějšího tvora ze všech. Je jím pralesnička batiková (*Dendrobates auratus*), žijící v tropických deštných lesích a na kakaových plantážích Střední Ameriky nebo na severozápadě Ameriky Jižní. Patří do skupiny takzvaných šípových žab, a to proto že si domorodci jejich jedem, jež produkují kožními žlázami, napouštějí hroty svých šípů. Jde však o kryptotoxické živočichy se sekundární toxicitou, protože jed získávají konzumací mravenců. Jedině tak může vzniknout nejprudší živočišný jed (blokuje přenos nervových impulsů) batrachotoxin. Přišlo se na to až díky zjištění toho, že pralesničky chované v zajetí a živě odlišnými druhy hmyzu vůbec žádný jed neprodukuje. A nyní se ví již i to, že čím více mravenců tato šípová žabka (2,5–6 cm) sežere, tím je jedovatější.

K novému objevu u povahy daného jedu došlo také u největšího žijícího ještěra varana komodského (*Varanus komodoensis*), vyskytujícího na některých z indonéských ostrovů. O tomto průměrně 2,5 m dlouhém a 50 kg vázícím predátorovi se sice již dávno ví, že jeho kousnutí je jedovaté, ale dlouho se mělo za to, že daný toxin produkuje bakterie žijící v jeho tlamě. V roce 2009 vědci však zjistili, že zdrojem jedu na bázi bílkovin snižujících srážlivost krve jsou jedové žlázy, které má tento varan ve spodní čelisti. A tak se z domněle kryptotoxického živočicha, nazývaného též komodský drak, stal tvor aktivně fanerotoxický. Nyní je také již lépe uvěřitelné, že pouhým jediným kousnutím dokáže zabít divoké prase, jež bývá nejčastější složkou jeho potravy.

Kromě tohoto jediného zástupce varanovitých (*Varanidae*) je zde ještě další čeleď ještěřů (*Sauria*), v níž jsou také jedovatí živočichové. Jedná se o korovcovité (*Helodermatidae*), kteří se nacházejí v Severní a Střední Americe. Přestože disponují i pro člověka smrtelně jedovatým neurotoxinem, jde o pomalé a neúčinné tvory, kteří člověka uštknou jen zcela výjimečně.



Pralesnička batiková

Jeroen Mikkers / Shutterstock

Tím jsme se ale už dostali mezi plazy (*Reptilia*), kde se nachází také taxonomicky nejobávanější skupina jedovatých živočichů. Ano, jsou to hadi (*Ophidia*), jichž je známo na 3600 druhů, ale jen něco přes 400 patří mezi jedovaté. Závažnost uštknutí závisí na typu, respektive toxicitě nebo množství jedu i na rychlosti jeho uvolňování do napadeného organismu. Jedový aparát hadů je součástí jejich trávicího ústrojí, jež tvoří jedová žláza a jedové zuby umístěné v horní čelisti. Za nejedovatějšího hada světa je považován taipan menší (*Oxyuranus microlepidotus*), zvaný též taipan útočný, jenž se vyskytuje ve vnitrozemí východní části Austrálie. I přes jeho zlověstné znějící druhé jméno se jedná spíše o plachého tvora, jenž žije v převážně neobydlených oblastech. A i první používaný druhový název je zavádějící, protože tento taipan měří běžně kolem dvou metrů. O toxicitě jeho jedu nejlépe svědčí to, že podle některých zdrojů by dávka z jednoho uštknutí dokázala zabít až 100 osob! Naštěstí i na tento jed existuje již protijed.

Opeření i chlupatí chemici

Když v roce 1989 odchytil jeden ornitolog na Nové Guineji tamní endemit pištěce černohlavého (*Pitohui dichrous*), záhy zjistil, že po fyzickém kontaktu s ním mu znečitlivěly rty a jazyk. Následný chemický rozbor ukázal, že kůže i peří, ale i některé vnitřní orgány tohoto přes 20 centimetrů velkého pěvce obsahují batrachotoxin.

Ano, onen stejný jed, jež v přírodě používá nejedovatější živočich planety pralesnička batiková! Nicméně na rozdíl od ní je jeho koncentrace u pištěce poměrně nízká. Ovšem stejně jako ona ho získává z potravy, a to konzumací brouků z čeledi bradavičnickovitých (*Melyridae*). Později se zjistilo, že podobně toxicíti jsou nejen některé ostatní druhy z rodu novoguinejských pištěců, ale i další ptačí druh tohoto ostrova, a to kosovec šoupálčí neboli kosovec modrohlavý (*Ifrita kowaldi*). Všichni tyto opeřenci daný jed používají toliko k vlastní pasivní ochraně, a to zřejmě před parazity. Zajímavé také je, že čím je ten který druh výrazněji zbarvený, tím je i toxicitější. Vyhrává pištěc černohlavý, jenž je částečně dooranžova.

Nejznámějším jedovatým savcem planety je tvor, který je natolik bizarní, že i tato zvláštnost se k němu hodí jaksi nejlépe. Je jím endemit z východní Austrálie ptakopysk podivný (*Ornithorhynchus anatinus*), chlupaté zvíře (dlouhé 30–40 cm) s kachním zobákem, které, byť savec, klade vejce. Jeho jed produkuje jedová žláza umístěná ve stehenní části zadních končetin, která ústí do pohyblivé ostruhy nacházející se v patní části nohy samce. Produkce jedu u něj dosahuje maxima během období páření, kdy ostruhy používá při boji se svými soky. Přestože jed ptakopyska způsobuje otoky a dlouhotrvající bolesti v místech postižené tkáně, životu člověka nebezpečný není. Jsou však známy případy úhynu psů, kteří se, zvláště při lovu, s ptakopyskem setkali. A podobně vybavené, i když mnohem slabším jedem, jsou i ježuroviti (*Tachyglossidae*), další australská savci z řádu ptakořitných (*Monotremata*).

Většina jedovatých savců ale patří mezi hmyzožravce (*Insectivora*). Nejsilnější jed z nich ve vlastních žlázách produkuje též u nás žijící rejsec vodní (*Neomys fodiens*), jehož kousnutí může usmrtit i savce velikosti zajíce.

Svůj jedovatý druh mají i hlodavci. Je to východoafrický chlupáč dlouhosrstý (*Lophiomys imhausi*), který toxicitu získává tím, že si do srsti vtírá vlastní sliny po rozžvýkání kůry dřeviny druhu *Acokanthera schimperii*. (Tu domorodci využívají k výrobě šípového jedu, přičemž tak prý dokáží usmrtit i slona!) Sám chlupáč je však vůči jedu imunní.

Naši exkurzi do světa jedovatých živočichů zakončíme u poloopiček z rodu outloňů (*Nycticebus*) žijících v jihovýchodní Asii, kteří mají vlastní potenciálně toxickou žlázu na loktech svých horních končetin. Teprve tehdy, když je olizují, se daný sekret při smíchání se slinami mění v prudký jed. Při kousnutí tak může být smrtelně nebezpečný i pro člověka! Outloni tuto svou chemickou zbraň využívají nejen k vlastní obraně, ale také k ochraně mláďat, kterým ho matka vtírá do srsti.



Pištěc černohlavý

Archiv autora

... Růžena Pekařová

FILM A AUDIOVIZE VE ŠKOLNÍ PRAXI

Podle výzkumného šetření *Mapování vzdělávacího oboru filmová/audiovizuální výchova na českých základních školách a gymnáziích 2021/22*, realizovaného jako součást projektu *Posílení oboru filmová/audiovizuální výchova v ČR* díky finanční podpoře Fondů EHP, se F/AV vyučuje na školách stále častěji. I přesto je povědomí o možnostech využití této oblasti ve výuce poměrně nízké. O tom, jak pracovat s dětmi a jak zařadit filmovou výchovu do ŠVP, jsem si povídala se Zuzanou Havelkovou, zástupkyní ředitelky pro základní školu z MŠ a ZŠ Duhový svět v Kladně.



Foto: archiv

Stále platí, že pedagogové učí obor F/AV zejména z vlastního podnětu. Takový učitel má obvykle vysokou míru pedagogické kreativity a autonomie. Z výzkumu také vyplynulo, že si pedagogové doplňují znalosti z oboru individuálně. Co vás přivedlo k filmové výchově a jak jste začínala?

Původně jsem byla pedagog volného času. K filmové výchově jsem se dostala přes výtvarnou větev. Těsné spojení výtvarné tvorby a fotografie se přirozeně přehouplo do filmové tvorby. Navíc vidím smysl F/AV pro všeobecný rozvoj v rámci celé školy. Dochází k propojení klasické výuky a moderních technologií; k propojení všech předmětů a oblastí vzdělávání, a hlavně filmová výchova vzdělávání oživuje. Jelikož jsem neměla potřebné vzdělání v oboru, hledala jsem si zdroje informací a inspirací sama. Nejčastěji na internetu. Literatury k tomuto tématu moc nebylo. Naše škola nabízí vzdělávání žákům s různými specifickými potížemi. Zajímalo mě, jak budou na filmovou výchovu tyto děti reagovat. Veškerou práci přizpůsobujeme potřebám žáků a metodické postupy F/AV se ukázaly jako vhodné. Díky střídání činností, rozdělení rolí a osobnímu zájmu samotných žáků dochází k tomu, že děti udrží déle pozornost než v běžných předmětech.

Výuka F/AV se vyučuje nejčastěji jako součást jiného předmětu nebo jiné

formy výuky. Na základních školách převládá přirozené začlenění této problematiky do výuky Informatiky, Mediální výchovy a také Českého jazyka a literatury. Na zhruba pětině základních škol se F/AV vyučuje jako samostatný předmět nebo povinně volitelný předmět na druhém stupni. Jak vyučujete filmovou výchovu na vaší škole?

Před lety jsme využili možnost vytvořit samostatný předmět, který jsme pojmenovali podle RVP ZV Filmová a audiovizuální výchova. Zpracovali jsme výstupy uvedené v tomto dokumentu do ŠVP a s drobnými úpravami jsme podle nich učili. V současné době učíme F/AV úzce v provázání s ostatními předměty. Pomocí projektů a výukových bloků využíváme F/AV pro všeobecný rozvoj žáků. Žáci například animovali slovní úlohy. Postavy a pozadí vytvářeli v rámci výtvarné výchovy a pracovních činností. Nebo natáčeli scénky, které si nacvičili při hodinách dramatické výchovy. Výborně funguje také spojení F/AV a českého jazyka – literatury.

K otázce hodinových dotací předmětů a profilu obsahu výuky F/AV. Výuka je často diferencovaná zejména s ohledem na stupeň a ročník, v němž se F/AV vyučuje. Základní školy vykazují očekávatelně poněkud jiný profil obsahu výuky F/AV než střední školy a gymnázia. V souhrnu se základní

školy nejvíce zaměřují na tvorbu (75 %) a následnou editaci audiovizuálního materiálu (48 %). Necelá polovina základních škol (43 %) zařazuje do výuky F/AV také projekci, recepci a kritickou reflexi filmu. Nejméně vyučují základní školy teorii nebo historii filmu (34 %), což se zdá být logické s ohledem na věk žáků základních škol a tradici českého školství. Bylo pro vás těžké najít v ŠVP prostor – časovou dotaci pro filmovou výchovu? Jak jsem již říkala, u nás probíhá výuka často formou bloků a projektů. Pro ně jsme zvolili ve čtvrtém a pátém ročníku disponibilní hodiny. Osvědčila se nám také meziročníková spolupráce, kdy například čtvrtý ročník připraví dramatizaci v rámci dramatické výchovy a pátý ročník ji natočí v hodinách filmové a audiovizuální výchovy. Výsledkem je výstup v podobě filmu.

Za důležité považuji rozvoj kompetencí u žáků. Pomocí F/AV upevňujeme učivo. Aby žáci mohli zpracovat dané téma filmem, musí mít potřebné znalosti a dovednosti. Teorii filmu se věnujeme jen okrajově. Hlavně na začátku seznamujeme žáky s tím, proč a jak film vznikl, co například byla kamera obskura a podobně. Teoretické pozadí se však promítá do praxe, a když je potřeba, podáme žákům vysvětlení.

Jako problém pro zavedení filmové výuky na školách vidí učitelé rezervy v potřebném vybavení, což předjímá spíše praktické zaměření výuky F/AV na základních školách. Potřeba financí se pohybovala z hlediska priorit až za vybavením. Z jakých prostředků získáváte finanční prostředky na technické pomůcky a vybavení u vás na škole?

Na začátku praxe s filmovou výukou jsem si myslela, že je potřeba mít odborné technické vybavení, takže jsme s kolegy ze školy začali shánět stativy, kvalitní fotoaparáty a kamery. Postupně jsem během práce s žáky zjistila, že stačí využívat běžně dostupné technologie, jako jsou například mobilní telefony a tablety. V dnešní době je možné využívat velké množství aplikací, které jsou nabízeny zdarma či za zvýhodněné podmínky pro vzdělávací zařízení. Největší finanční prostředky na vybavení jsme získali díky operačnímu programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, tedy z tzv. šablon. Částečně nás také podpořil náš zřizovatel, který má k technologiím velmi blízko.

Aktuální stav rozvoje oboru F/AV, který není vyučován na žádné české pedagogické fakultě ani institucí financovaných z hlediska ukotvení ve výukových materiálech, potvrzuje, že

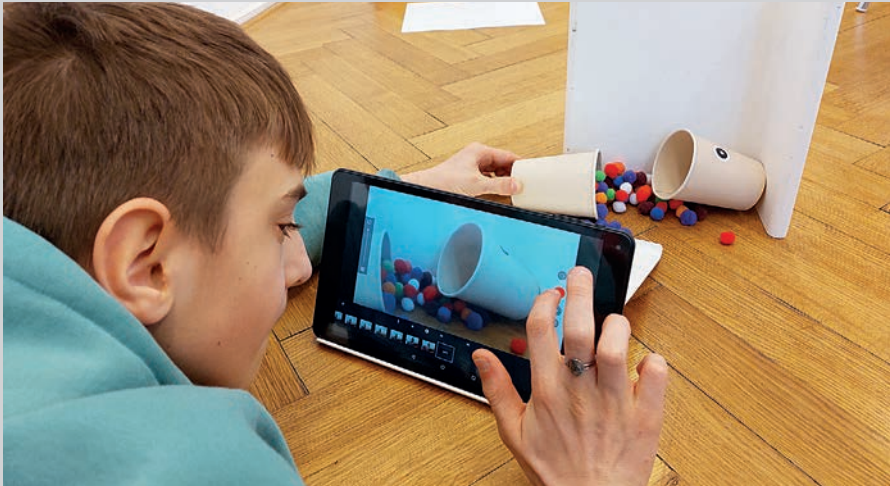


Foto: archiv

s využitím těchto vymožeností, měl být zařazen do vzdělávání již dávno. Někdy jsou žáci v jejich využívání daleko před námi učiteli.

V oblasti tvorby filmu byl kladen důraz nejen na proces tvorby umožňující rozvoj klíčových praktických a technických dovedností, ale také samotný výstup tvorby v podobě audiovizuálního produktu, který se podle učitelů stává významným zdrojem sebehodnocení žáků a studentů, ale také předmětem zpětné vazby spolužáků. Co přináší filmová výchova vašim žákům?

Na prvním stupni je obsah hodin zaměřen na hru s filmem, rozpohybování, zkoušení práce se zvukem a dabingem. Žáky vedeme ke schopnosti kriticky přemýšlet o filmu, aby byli schopni rozpoznat kvalitní tvorbu. U nás je F/AV hlavně o rozvoji kreativity, praktických a technických dovednostech ve smyslu práce s mobilními telefony, kamerou či fotoaparátem a vhodnými programy a aplikacemi. Snažíme se rozvíjet měkké kompetence, jako je spolupráce, práce v týmu a rozdělení rolí. Samozřejmostí je vedení k důslednosti a vytrvalosti v plnění dlouhodobých úkolů. Dříve naši žáci hráli ve volném čase na počítačích a mobilech hlavně hry. Dnes animují, střihají videa a pracují na projektech. Je vidět, jak velký vliv na ně může mít filmová a audiovizuální výchova. ●

je stále nedostatek kvalifikovaných učitelů. Výuka na školách je svázána s osobou konkrétního vyučujícího, který je pro zavedení i nastavení obsahu předmětu určující. Výzkum dále potvrdil, že je stále nedostatek dobře zpracovaných pedagogických materiálů a kvalitních učebnic. Měla byste nějaké doporučení, jak tuto situaci zlepšit?

Řekla bych, že chybí informace k F/AV na školách. I když kdo chce, ten si je najde. Ze své zkušenosti vím, že je důležité se nebát. Nebát se udělat si vlastní projekt, zjistit si, co budu potřebovat. Nebát se technologií a využít třeba ty, které už máme na škole. Často slyším, že to nejde

nebo že není kdo by filmovou výchovu učil. Pokud by se změnilo uvažování vedení škol, jistě by se do výuky F/AV pustilo více učitelů. RVP ZV nabízí prostor pro F/AV a k její výuce. Stačí ho jen využít. Na školy přichází mnoho začínajících učitelů, kteří o filmové výchově ani neslyšeli. Neví, co je čeká, a je hodně věcí, které se musí sami naučit. Pokud by měli studenti na vysokých školách možnost seznámit se s F/AV, třeba v jednom semestru, jistě by se jich mnohem více věnovalo této oblasti. Navíc by mohli získat informace o technologiích a také inspiraci do praxe. Nacházíme se v době moderních technologií, které se vyvíjí velmi rychlým tempem. Předmět filmové a audiovizuální výchovy,

Inzerce

FILMOUKA.
Jediný průvodce filmem pro školy

Podpořte nás na Donio!

ASFV MINISTERSTVO KULTURY

www.filmouka.cz

... Daniela Kramulová, Revize ICT ZV, Národní pedagogický institut ČR

ICT REVIZE: INDIVIDUÁLNÍ KONZULTACE (NEJEN) PRO ŘEDITELE

Potřebujete poradit s přípravou na výuku nové informatiky a se začleněním digitálních kompetencí do školního vzdělávacího programu? Zkoušíte optimální rozvržení výuky a chtěli byste konzultovat možnosti, které by vyhovovaly vaší škole? Individuální konzultace s odborníky je právě pro vás!

Podporu k revizím rámcového vzdělávacího programu v digitální oblasti využilo ke konci září 2022 už 1960 základních škol a v nich více než 6700 osob – pedagogů a ředitelů škol. Ředitelé školy a zástupci vedení se zajímají vedle webinářů Startovacího balíčku zejména o individuální konzultace s odborníky. „Odpovídá to skutečnosti, že právě ředitelé jsou za vydání školního vzdělávacího programu zodpovědní,“ říká Šárka Mikesková, členka týmu odborných konzultantů a konzultantek Národního pedagogického institutu ČR v rámci tzv. malých revizí. Sama je také ředitelkou. Vede ZŠ a MŠ J. A. Komenského v Nivnici, a tak má nejen vzhled do problematiky úprav ŠVP, ale i pochopení pro své kolegy. Nejčastěji se podle ní na konzultanty obracují zástupci škol, které se na implementaci digitálních změn ve škole teprve připravují.

Ředitelé malotřídních škol často přebírají víc agendy sami, protože nemají k dispozici specializovanou pozici koordinátora ŠVP. Ředitelé těch větších mnohdy váhají, kolik kolegů do příprav zapojit. S konkrétními dotazy se však na ně podle konzultantů obracují také školy, které zahájily výuku v loňském školním roce.

S čím chtějí nejčastěji poradit?

„Primárně jsou konzultace směřovány ke koordinaci implementace digitálních změn ve škole. Často se konzultující ptají na to, jak konkrétně začlenit do školního vzdělávacího programu digitální kompetence. Nezřídka se však stává, že škola má i další doplňující dotazy ke svému ŠVP a jeho úpravě nejen v souvislosti s výukou nové informatiky. Vyskytují se také dotazy k digitálním učebním pomůckám, ke kontrole a hodnocení digitálních kompetencí,“ říká Šárka Mikesková. „Obecnější typy dotazů je možné odpovědět přímo. U dotazů, které se týkají konkrétního ŠVP v určité škole, je nezbytné, aby se konzultant seznámil jak s příslušným ŠVP, tak se specifickostí dané školy. K poskytnutí fundované odpovědi je potřeba mít o škole přesnější informace, například její velikost a zaměření. Na základě těchto a dalších informací, které zjišťuji během rozhovoru s konzultujícím, si utvořím představu o výchozím stavu školy a mohu dotaz uchopit konkrétněji.“

Část dotazů se týká také úprav učebního plánu v souvislosti s navýšením počtu vyučovacích hodin informatiky. „Mnohdy si konzultující lámou hlavu s tím, jak prakticky zajistit přechod na upravený ŠVP,



jak uchopit tzv. přechodné období pro náběh nové informatiky,“ doplňuje konzultantka. Podle její zkušenosti nejvíce nejasností je kolem postupného náběhu výuky nové informatiky hlavně na druhém stupni ZŠ, kde byla výuka pokryta 1 hodinou a nově jsou to 4 hodiny minimální časové dotace. „Školy si mnohdy neví rady s tím, jak začlenit do výuky větší množství očekávaných výstupů, jak mají odučit žáky vyšších ročníků všechno učivo za celý druhý stupeň ZŠ, pokud zavedou výuku nové informatiky ve všech ročních současně. Během konzultací si vysvětlujeme možnosti nastavení přechodného ustanovení do doby, než výukou nové informatiky projdou všechny ročníky daného stupně. Důležité jsou pro mě informace o tom, jaké má škola dosavadní zkušenosti s výukou informatiky,“ dodává konzultantka. Aby mohla být konzultace ušitá konkrétní škole na míru, konzultanti se v těchto souvislostech dotazují i na to, jak si škola výuku nové informatiky představuje, jak by měla být výuka organizována, jestli preferují určitý postup jejího zavádění atd.

„V průběhu konzultací se občas najde škola s odmítavými reakcemi k navýšování počtu hodin informatiky, ať už je argumentace různá,“ podotýká Šárka Mikesková a dodává: „Tento postoj pramení

většinou z nedostatku nebo nepřesnosti informací. Zde je vždy důležité uchopit konzultaci komplexně a poskytnout školám širší pohled na potřebu podpory rozvoje digitálních kompetencí žáků. Na druhou stranu se setkávám se školami, které o výuce informatiky a zvyšování digitální kompetence hovoří s nadšením a jsou ochotné sdílet dobrou praxi. To mně dělá radost, protože informační a komunikační technologie nás obklopují čím dál víc a jejich vliv na náš pracovní, společenský a osobní život je značný. Ovládnutí digitálních kompetencí je v současné době pro vedení kvalitního života nezbytné.“

Jak probíhají konzultace?

Individuální konzultace probíhají v módu 1 : 1, tedy konzultant se plně věnuje zástupci (zástupcům) jedné školy. Prezenčně, online, telefonicky, možná je i písemná odpověď na konkrétní dodatečný dotaz – zkrátka podle potřeb a domluvy obou akterů. „Obvykle si všechno potřebné objasníme během první konzultace. Pokud ale škola potřebuje konzultovat svůj již zpracovaný školní dokument, učební plán, přechodné ustanovení pro náběh výuky nové informatiky aj., je vždy potřeba se před poskytnutím konzultace s dokumenty a specifickostí školy podrobněji seznámit nebo realizovat konzultaci více,“ vysvětluje Šárka Mikesková.

Konzultaci si můžete objednat prostřednictvím jednoduchého formuláře „přímá podpora a konzultace“ na stránkách revize.edu v sekci Kdo mi pomůže (viz QR kód). V objednávkovém formuláři stačí z nabídky vybrat krajského metodika pro revize ICT, který působí ve vašem kraji. Ten pak propojí osobu, jejíž e-mailová adresa je uvedena ve formuláři, s konkrétním konzultantem. Konzultace je možné využívat opakovaně – a jako další produkty podpory škol v „malých revizích“ jsou zdarma.

Objednejte se na konzultaci na revize.edu/kdo mi pomůže



INDICKÝ NEJVYŠŠÍ SOUD SE NESHODL NA ROZHODNUTÍ O NOŠENÍ HIDŽÁBU VE ŠKOLÁCH



Dvoučlenný senát nejvyššího indického soudu se neshodl ohledně rozhodnutí o nošení muslimského šátku ve školách. Celou záležitost proto postoupil předsedovi nejvyššího soudu, který rozhodne o dalším postupu a sestavení širšího soudního sboru. Případ souvisí s únorovým rozhodnutím vlády v indickém státě Karnátaka o zákazu nošení hidžábu ve školách.

„Máme rozdílné názory,“ uvedl soudce Hemant Gupta, jeden ze dvou členů soudního senátu. Kdy má být zřízen širší senát či kdy se uskuteční další jednání v případě, již nedodal.

Spor o nošení muslimského šátku propukl ve státě Karnátaka již v lednu, kdy jedna z místních škol zakázala studentkám vstu-

povat do tříd v šátku. K zákazu se posléze přidala další vzdělávací zařízení. To vyvolalo v Karnátace protesty muslimů, kteří si stěžovali, že se jedná o porušování svobody vyznání a práva na vzdělání.

Za protestující se postavila například pákistánská nositelka Nobelovy ceny za mír Malala Júsufzaiová. Naopak někteří hin-

duističtí studenti vyšli do ulic v šafránově oranžových šátcích, které jsou spojovány s tímto náboženstvím, aby rozhodnutí škol o zákazu hidžábu podpořili.

Počátkem února vláda státu Karnátaka v reakci na spory zakázala nosit ve školách jakékoli oblečení, které „narušuje rovnost, jednotu a veřejný pořádek“. Zákaz pak v březnu potvrdil i soud ve státě Karnátaka, který se zabýval stížností skupiny studentek, jež se proti nařízením vzepřely. Soud uvedl, že muslimský šátek nepatří k základním náboženským projevům, které občanům Indie zaručuje indická ústava.

O STUDENTSKÉ ODDLUŽENÍ V USA SE PŘIHLÁSILO OSM MILIONŮ LIDÍ



Přes osm milionů Američanů se během dvou dnů přihlásilo do federálního programu odpuštění studentských půjček. Prezident Joe Biden vyzval, aby se o podporu přihlásili i další, kteří na ni mají nárok a kterých je přes 40 milionů.

Ministerstvo školství poskytne až 20000 dolarů (asi 500000 korun) na splacení studentské půjčky dlužníkům, kteří vydělávají méně než 125000 dolarů ročně (asi 260000 korun měsíčně), nebo rodinám s ročním příjmem nižším než 250000 dolarů (asi 520000 korun měsíčně). Příjemcům Pellova grantu, který je určený pro studenty ve finanční nouzi, vláda odpustí dalších až 10000 dolarů (asi 250000 korun) dluhu z federálních půjček.

Odpuštění dluhů „je pro rodiny, které to nejvíce potřebují – lidi z pracující a střední

třídy, které obzvláště tvrdě zasáhla pandemie (covidu-19),“ uvedl Biden a zavázal se, že z návrhu nebudou těžit domácnosti s vysokými příjmy.

Ministerstvo školství uvedlo, že při žádání o příspěvek na dluh musejí lidé své příjmy doložit a úřad posoudí, zda na podporu mají nárok. V první várce žadatelů je jeden až pět milionů případů, kde bude úřad muset požádat o dodatečné doložení příjmů.

V USA se 8. listopadu konají volby, v nichž budou Američané volit své zástupce do

obou komor Kongresu, ale i na guvernérské a nižší veřejné pozice v jednotlivých amerických státech. Republikánská strana má podle současných průzkumů šanci získat kontrolu nad Sněmovnou reprezentantů a možná i nad Senátem.

Bidenův program studentského oddlužení je podle deníku USA Today pokusem demokratů získat na svoji stranu mladé voliče, což má šanci na úspěch. Republikáni na druhou stranu budou o programu v kampani mluvit jako o Bidenově neférovém příspěvku pro bohaté, konkrétně pro „liberální studentskou elitu vyšší střední třídy“, která dostane podporu na úkor Američanů, kteří si nemohou dovolit na vysokou školu vůbec jít, píše USA Today.

ŠKOLNÍ JÍDELNY V NĚMECKÉM FREIBURGU BUDOU VYDÁVAT JEN BEZMASÁ JÍDLA



Od příštího školního roku budou školáci v jídelnách ve Freiburgu na jihozápadě Německa dostávat jen vegetariánská jídla. Schválili to radní tohoto města v Bádensku-Württembersku.

Doposud děti v jídelnách ve školách a ve školkách mají na výběr mezi dvěma jídly, z toho jedno obsahuje maso nebo ryby. Z úsporných důvodů se bude podávat jenom jeden druh jídla. „Průsečíkem různých stravovacích zvyklostí je vegetariánství,“ psalo se v návrhu

k novince ve vzdělávacích institucích ve městě. Podíl biopotravin na talířích školáků vzroste ze současných dvaceti procent na třicet procent. Rodiče musejí počítat s tím, že si za obědy pro své děti připlatí. Nově budou platit 4,80 eura (asi 118 korun) místo dosavadních 3,90 eura.

Změny se některým zastupitelům nelíbily. Franco Orlando z radniční frakce Svobodné demokratické strany (FDP) a sdružení Občané pro Freiburg obvinil starostu Martina Horna, že „mu je konzumace masa trnem v oku“. Radní pro školství Christine Buchheitová za Zelené vysvětlovala, že město se snaží zdražení udržet ve snesitelných mezích a že kvalitní maso žene cenu nahoru.

RADA PRO ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ POPRVÉ JEDNALA



Dne 18. října 2022 se uskutečnilo první jednání Rady pro odborné vzdělávání, která je poradním orgánem ministra školství, s cílem přispívat zejména k vyjasnění stanovisek, zlepšení komunikace mezi jednotlivými orgány státní správy a mezi státní správou a podnikatelskou sférou.

Rada pro odborné vzdělávání bude zasedat nejméně dvakrát do roka. V její působnosti je projednávat koncepční, strategické i legislativní dokumenty týkající se odborného vzdělávání a přípravy v ČR a také ve vztahu k EU. V rámci této působnosti Rada zejména:

- spolupracuje, koordinuje a evaluuje odborné vzdělávání na všech úrovních vzdělávacího systému a ve vzájemných vazbách se sociálními a dalšími partnery,

- projednává požadavky na změny soustavy oborů vzdělání v důsledku proměn trhu práce,
- posuzuje, zejména na základě podnětů členů Rady, záměry koncepcí, strategií a plánů mající dopad na systém odborného vzdělávání a přípravy v České republice,
- navrhuje opatření koncepčního charakteru, která podporují zvyšování kvality odborného vzdělávání a přípravy,

- iniciuje systémové zapojení věcně příslušných rezortů podle odvětvového členění a oborové soustavy.

Rada pro odborné vzdělávání má 19 členů a její složení respektuje tripartitní model spolupráce a zastoupení partnerů, se kterými MŠMT projednává koncepční a legislativní dokumenty dle školského zákona. V radě jsou zastoupeni zástupci věcně příslušných ministerstev, zástupci zaměstnavatelů s celostátní působností, zástupce příslušného ústředního oborového orgánu, zástupci školských asociací a zástupce krajů.

„Odborné vzdělávání je tradiční forma vzdělávání v České republice. Zároveň ale čelí největším výzvám, protože svět se mění tak rychle, že reagovat na stále nové výzvy není vůbec jednoduché,“ uvedl na úvod ministr školství Vladimír Balaš. V průběhu jednání byla diskutována aktuální témata a aktivity v obdobném vzdělávání a členové obdrželi informace k Inovaci oborové soustavy. Závěrem jednání se účastníci shodli na podpoře odborného vzdělávání od všech aktérů a na významu odborných řemeslných soutěží.

mšmt



Foto: MŠMT

STUDENTI STŘEDNÍCH ŠKOL A GYMNÁZIÍ JSOU VÝZNAMNOU NADĚJÍ PRO DÁRCOVSKOU ZÁKLADNU



Chopili se výzvy a přišli darovat krev. V polovině října zavítalo 23 studentů Všeobecného a sportovního gymnázia Bruntál v čele s pedagogy do AGEL Transfúzní služby v Bruntále.

Problematika úbytku pravidelných dárců z dárcovské základny je dlouhodobým problémem napříč celou naší republikou. Studenti byli z hlediska historie často iniciátory změn a nadějí pro lepší budoucnost. Neméně důležití jsou i pro stabilitu naší dárcovské rodiny. Proto si nesmírně vážíme podpory škol k dárcovství krve,

pedagogů za jejich aktivní organizaci hromadných odběrů, a především studentů samotných, kteří překonají počáteční obavy a přijdou to zkusit.

„Máme obrovskou radost, že k nám do Transfúzní služby v Bruntálu opět zavítali studenti Všeobecného a sportov-

ního gymnázia Bruntál. Pro většinu to byla dárcovská premiéra. To, že se studenti k odběru aktivně hlásí, vypovídá o silné motivaci, skvělé morálce a společenské odpovědnosti mladých studentů. Jsou tak ideálními nástupci stárnoucí dárcovské základny. Velmi vám všem děkujeme,“ vzkazuje MUDr. Naděžda Petříčová, vedoucí lékařka AGEL Transfúzní služby Bruntál.

K odběru minulý týden dorazilo 23 studentů, a protože se má jít příkladem, přidala se k odběru i jejich pedagožka a pravidelná dárcyně v jedné osobě Kateřina Jedličková.

Všeobecné a sportovní gymnázium v Bruntále, jehož zřizovatelem je Moravskoslezský kraj, je školou s dlouholetou tradicí. Bylo první českou střední školou, která vznikla v Bruntále po osídlení českým obyvatelstvem po ukončení druhé světové války. Za dlouhá léta své existence si gymnázium vydobýlo své pevné místo mezi středními školami ve městě i v regionu.

kne



Foto: AGEL

PŘIBÝVÁ LIDÍ Z PRAXE, KTERÉ NAPLŇUJE UČIT



Generace třicátníků a čtyřicátníků se vrací do škol – chtějí učit. Uspěli ve svých oborech a touží předávat své zkušenosti, ale často narazí na chování dětského kolektivu. Dobrovolný mentoring umožňuje vyzkoušet si práci s dětmi po boku kantora a zjistit, co výuka obnáší.

Mentori do škol vnášejí praktické zkušenosti, přibližují dětem různé pracovní obory, firemní procesy i principy podnikání.

Dávají mládeži jasnější představu, jaké možnosti uplatnění v profesním životě mají. „Každý, kdo už je v pracovním procesu několik let, má studentům co předat. Dobrovolný mentoring není limitován legislativou, není k němu potřeba pedagogické vzdělání ani nestojí mnoho času. Obvyklé minimum bývá jedna až dvě hodiny měsíčně, kdy se mentor věnuje studentům, zodpovídá jejich dotazy a radí s dlouhodobými projekty. Investovaný čas je hodně individuální a záleží také na domluvě s pedagogy, někteří mentori pořádají exkurze do firem, jsou studentům k dispozici na telefonu nebo sekundují učitelům přímo v hodině, jiní pořádají pravidelné on-line porady,“ popsal Martin Smrž, ředitel nevládní organizace JA Czech, která se věnuje rozvoji podnikavosti na českých školách od roku 1992. Každý školní rok jí k tomu dopomáhají stovky dobrovolníků z českých firem.

Existují dvě skupiny mentorů. Jedni navštíví školu jednorázově s nachystanou přednáškou nebo workshopem, druzí představují typ dlouhodobého mentora, který je pravidelně k dispozici učitelům i studentům. „Učitel nemůže vědět a nezná všechno. Pro mě je mentor moje pravá ruka, na kterou se mohu vždy obrátit se žádostí o pomoc. Na studenty působí jako motivátor. I jednorázová prezentace je pro děti zpestřením. Fakt, že jim předává informace někdo neokoukaný, zvyšuje jejich pozornost i zájem. Přece jen učitele poslouchají dvakrát týdně celý rok, takže slovo odborníka jako by pro ně mělo vyšší váhu, často mám dojem, že i kdybych říkala to samé, nedocílila bych takového efektu,“ připustila učitelka Petra Voplakalová z Obchodní akademie v Liberci.

Školy mají v posledních pěti letech o lidi „zvenčí“ velký zájem. Mezi mentory dominují zástupci velkých podniků, ale výjimkou nejsou ani živnostníci. „Když se studenti v ekonomicky zaměřeném předmětu učí, co obnáší podnikání, založí

firmu a řeší výrobu, prodej, finance, výroční zprávu, nejlépe je celým procesem provedou lidi z praxe. Například ředitel bankovní společnosti poskytne studentům zpětnou vazbu tím, že udělá audit jejich firmy a odhalí všechny nedostatky, vysoko postavená manažerka je zasvětila do principů marketingu nebo odborník na technologie pomůže s digitalizací a obchodními procesy,“ vysvětlil Martin Smrž.

Sami učitelé bývají od reálného světa práce trochu odtrženi a podporu dobrovolníků z různých profesí vítají. Zůstávají přitom hlavními činiteli v hodině a mentor vykonává pouze úlohu odborného poradce. „Učitel a mentor nejsou konkurenti, tvoří tandem, který vždy vede učitel. Ten je za studenty zodpovědný, má své osvědčené postupy a dává jim známky. Pro mnohé mentory je nejobtížnější nechat studenty dělat chyby. V pedagogice je ale třeba trpělivost a nechat studenty být, i když se třeba spálí, tím víc se naučí. Mentor studenty povzbuzuje v práci, i ty méně nadšené, ale nevnučuje jim svůj názor. Je skvělé být dlouhodobě u vzniku něčeho nového, co studenti tvoří, a získat vzhled do myšlení mladé generace,“ popsal dlouholetý mentor v programech JA Studentská firma Heinrich Homola.

crk

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ OTEVÍRÁ MUZEUM LITERATURY



Památník národního písemnictví po téměř sedmdesáti letech opouští své tradiční prostory ve Strahovském klášteře a stěhuje se do nového sídla v Praze-Bubenci. Jako Muzeum literatury otevírá své sbírky veřejnosti a část z nich představuje ve stálé expozici *Rozečtený svět*. Kromě výstavních prostor návštěvníci v muzeu najdou také studovny, badatelská pracoviště, dílnu pro děti a sál pro doprovodné programy. Bývalou Petschkovu vilu navíc obklopuje rozlehlá zahrada.

Rukopisy, archiválie, výtvarná díla i knihy doplněné o díla současných audiovizuálních umělců – nová stálá expozice Muzea literatury umístěná v deseti sálech reprezentuje českou literaturu od národního obrození až do roku 1989. V jednotlivých částech expozice se střídají šířející témata s monograficky zaměřenými pohledy na tvorbu jednoho autora či na konkrétní literární dílo, jako v případě výtvarníka, grafika a spisovatele Josefa Váchala, pozapomenuté autorky Milady Součkové, básníka Otokara Březiny či kanonického *Máje* Karla Hynka Máchy. Šířející uchopené expozice nabízejí kurátorský pohled na tradiční literární témata, a reflektují tak národní obrození, české literární „nebe“, dekadenci a modernismus, literární kritiku či samizdat.

Vystavené archivní materiály a vzácné rukopisy se budou v průběhu trvání expozice nahrazovat dalšími exponáty z fondů Památníku tak, aby vynikl princip proměnlivosti literatury a jejího vnímání v různých kontextech. Jako průvodce expozic slouží digitální katalog s rozšiřujícími informacemi a průvod-

cem pro děti, katalog rovněž upozorňuje na nejzajímavější exponáty. Autorkou konceptu stálé expozice Muzea literatury je Alena Petruželková a kurátorský se na ní podílelo devět autorů.

Součástí nově otevřeného muzea je také Malá galerie určená ke krátkodobým výstavním projektům. Prvním z nich je výstava *Nejkrásnější české knihy roku 2021*, která bude otevřena do března příštího roku.

Více informací na webové stránce muzeumliteratury.cz.

ryb



Foto: PNP

Slavnostní předávání ocenění soutěže Mladý řemeslník roku 2022 se uskutečnilo 20. října ve Staroměstské radnici v Brožíkové síle.

Záštitu nad touto prestižní akcí převzaly pražská zastupitelka Mariana Čapková, Senátní výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice zastoupený jeho předsedou Jiřím Drahošem a rovněž Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. Ocenění Mladý řemeslník roku 2022 získalo 20 žáků a žákyň z maturitních a učebních oborů středních odborných škol.

Vyhlašovatelem soutěže bylo opět Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska, jehož předseda Vladimír Kolder společně s emeritní předsedkyní Výboru pro vzdělávání ZHP Marianou Čapkovou předali oceněným řemeslníkům pamětní diplomy, věcné dary a květiny. Slavnostního předávání se také

zúčastnil senátor Jiří Drahoš. Zvláštní ocenění AMSP ČR v oblasti řemesel převzal Štěpán Beneš, který je žákem oboru Umělecký kovář a zámečnický na pražské

Střední odborné školy uměleckořemeslné, osobně z rukou Josefa Jaroše, předsedy představenstva této významné zaměstnavatelské organizace.



VE TŘÍDÁCH SE DĚJÍ ZÁZRKY, ŘÍKÁ ORGANIZACE UČITEL NAŽIVO

Ocenit učitelkou práci a ukázat její vliv chce kampaní *Zázraky ve třídě* organizace Učitel naživo. Do konce roku budou organizátoři sbírat a zveřejňovat příběhy ze školních tříd. Hlavní roli v nich hrají učitelé a učitelky, kteří svým žákům pomohli objevit jejich talenty a silné stránky, dodali jim potřebnou motivaci a sebedůvěru.

„Příběhy, kterým v kampani říkáme ‚zázraky‘, jsou příklady každodenní práce učitelů. Ne vždy si ji uvědomujeme, přesto má na děti obrovský vliv. Zdánlivě drobnosti vedou k tomu, že zažijí úspěch, přijetí, udrží si motivaci k učení. To jsou zkušenosti, které jsou zásadní pro život každého z nás,“ říká ředitel organizace Učitel naživo Martin Kozel.

„Proto v organizaci Učitel naživo dlouhodobě upozorňujeme na to, že práce učitelů je klíčová pro budoucnost naší země, a usilujeme o to, aby učitelé měli co nejkvalitnější vzdělání a co nejvíce podpory pro svou práci,“ dodal.

První příběhy již jsou zveřejněné na webové stránce www.zazrakyvetride.cz.

V následujících týdnech budou organizátoři sbírat další, a to nejen od učitelů, ale i od dalších pedagogických pracovníků, ředitelů, žáků nebo rodičů.

Oslovit je chtějí mimo jiné mimořádným bulletinem do škol, inzercí v tisku nebo metru a také přes sociální sítě. Proto přizvali ke spolupráci Veroniku a Lukáše Hejlíky, kteří se stali ambasadory kampaně a podpoří ji na síti Instagram.

„Jako rodiče prvňáčka každý školní den vidíme, jak důležitou roli hrají učitelé a učitelky v životech dětí. Proto nám dává smysl ocenit jejich práci a ukázat její konkrétní výsledky,“ uvádí herec a moderátor Hejlík, který se svým divadelním projektem *Listování* navštíví ročně až 300 českých škol. „Kromě toho jsem sám měl na střední škole učitelku, která mě nasměrovala k méj dnešní profesi a mám díky ní povolání, které mě baví a naplňuje,“ dodal.

Zveřejněné příběhy doplňují dodatky ozřejmující že to, co se jeví jako zázrak, je výsledek konkrétní učitelké kompetence. Vysvětlí se tím, jak je možné, že Kuba, který nechtěl počítat, zvládl všechny příklady v prověrce, nebo jak se z neustále vyrušujícího Viktora stal tahoun celé třídy.

„Ukazujeme, že učení není o pár hodinách ve třídě před tabulí. Je to systematická práce, která vyžaduje konkrétní dovednosti – schopnost reflexe vlastní výuky, znalost didaktických postupů, velkou míru empatie, kreativity i sebedůvěry,“ podotýká Kozel.

Inzerce

NATOČ VIDEO O VYBRANÉ PROFESI A VYHRAJ CENU!

V čem soutěž spočívá?
Představ zajímavým způsobem vybranou profesi.
Každá práce má svou hvězdu a profiky!

Co je třeba splnit?
Spoj se s kamarády – je to týmový projekt určený pro žáky 2. stupně ZŠ nebo SŠ v MS krajích.

Jak má představení profese vypadat?
Natočte originální video, třeba rozhovor nebo videoklip, v rozsahu max. 3 min.
Fantazii se meze nekladou!

Co můžete vyhrát?
Poukaz na laser game, únikovou hru, elektroniku ...
Cool ceny jsou zaručeny!

Dokdy a kam video poslat?
V termínu do 30. 11. 2022
na adresu hvezdna.prace@gmail.com.

Kontakt na organizátory:
774 819 778, 605 112 316
<https://www.msk.cz/cs/temata/skolstvi/kazdy-job-ma-svou-hvezdu/12964/>




KAŽDÝ JOB MÁ SVOU HVĚZDU!

soutěž pro žáky 2. st. ZŠ a SŠ
v Moravskosleském kraji



FAKULTA PEDAGOGICKÁ ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY

VYVRACÍ MÝTY O PŘÍPRAVĚ UČITELŮ



„Školám a učitelům je dnes věnována poměrně velká pozornost. Bylo by ale dobré zaměřit se více také na fakulty, které učitele připravují. Daty podložená reflexe aktuálního stavu by mohla být dobrým základem,“ vyzývá děkan Fakulty pedagogické (FPE) Západočeské univerzity v Plzni Pavel Mentlík.

I v roce 2022 Fakulta pedagogická ZČU realizovala vlastní dotazníkové šetření mezi absolventy – mladými učitelkami a učiteli. V letošním roce absolvovalo v Plzni učitelské obory (Učitelství pro mateřské školy, Učitelství pro 1. a 2. stupeň základní školy a Učitelství pro střední školy) 182 studentů. Do dotazníkového šetření byli zahrnuti všichni absolventi. Návržnost dotazníku byla v letošním roce 98 % (v roce 2021 to bylo 96 %).

Výsledky dotazníkového šetření a analýza počtů přihlášek vyvracejí podle děkana FPE Pavla Mentlíka často opakované mýty o pedagogických fakultách.

Mýtus 1: Mladí učitelé nejdou učit. Po dokončení vysoké školy odcházejí ze školství.

„Výsledky našich šetření ukazují, že za poslední tři roky nastoupilo do škol přes 85 % absolventů učitelství programů. Výrazná změna nastala mezi roky 2019 a 2020, kdy stoupl podíl absolventů zůstávajících ve školství o 16 procentních bodů. Od té doby se tento podíl drží na přibližně stejné úrovni,“ upozorňuje děkan Pavel Mentlík. „U absolventek a absolventů programů Učitelství pro mateřské školy a Učitelství pro 1. st. základní školy jsme v letošním roce zjistili, že ze sta procent budou učit na stupni školy, pro který na fakultě studovali,“ konstatuje. „U absolventů učitelství pro vyšší stupeň škol se tento podíl snižuje. U učitelů pro druhý stupeň ZŠ to letos bylo 93 % a u absolventů učitelství pro střední školy jich na od-



Pavel Mentlík

povídající stupeň školy nastoupilo 59 %. Zajímavé je, že podle našich šetření 90 % z těchto absolventů učitelství pro 2. stupeň ZŠ a střední školy zůstává u výuky svých oborů, jen nastupují na jiný stupeň školy, než pro který studovali,“ dodává děkan plzeňské Fakulty pedagogické.

Mýtus 2: Mladí učitelé jsou připravováni bez spojení s praxí.

„Praxe ve školách jsou neoddelitelnou součástí přípravy učitelů a na jejich kvalitě a provázanost s výukou klademe velký důraz,“ říká Pavel Mentlík a dodává: „Kromě toho z našich několikaletých šetření vyplývá, že přes 75 % absolventů

učitelství již v průběhu studia učí na školách.“ Podle Mentlíka se jim fakulta snaží vyjít vstříc, i když systematicky tento problém vyřešený zatím není. Jak říká, dojde někdy i k tomu, že výuka ve školách koliduje s výukou na fakultě. „Absolvent fakulty samozřejmě není totéž jako zkušený učitel s praxí. Přípravenost našich absolventů na výuku na školách se ale zlepšuje. Je možná otázkou, zda jsou všechny školy připraveny na ně,“ uvažuje Pavel Mentlík.

Mýtus 3: Pedagogické fakulty jsou neatraktivní a o studium na nich není zájem.

„Zájem o studium na naší fakultě od roku 2019 výrazně roste. Za poslední čtyři roky se počet přihlášek zvýšil o 1600. Přijímat můžeme ale stále přibližně stejně uchazečů – za uvedené období se počet přijatých zvýšil o 275. Na některé obory je přitom více než desetinásobný převis zájemců,“ uvádí Pavel Mentlík.

Fakulta pedagogická je nejstarší fakultou ZČU a alma mater několika desítek tisíc učitelů. V posledních letech na ní ročně promují přibližně dvě stovky budoucích učitelů. Podle Pavla Mentlíka nebylo a stále není v přípravě budoucích učitelů vše optimální, ale pedagogické fakulty jsou v dnešní době silně provázané s celým vzdělávacím systémem i veřejnými institucemi a intenzivně reagují na potřeby společnosti. Zkvalitňování přípravy budoucích učitelů věnují velkou pozornost. Jejich studentky a studenti jsou vysoce společensky potřební a hrají významnou roli při řešení celospolečenských krizí. Je proto namístě začít vnímat pedagogické fakulty bez předsudků, s ohledem na vývoj posledních let.

kor

PRACOVAT NA ZVYŠOVÁNÍ DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ JE PODLE NÚKIB NUTNÉ OD ZÁKLADNÍ ŠKOLY



Pracovat na zvyšování digitálních dovedností a povědomí o kybernetických hrozbách je nutné od základních a středních škol, řekl v Praze při debatě pořádané Institutem pro politiku a společnost ředitel Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) Lukáš Kintř.

Základní digitální dovednosti mělo podle analýzy Českého statistického úřadu (ČSÚ) za loňský rok 60 procent lidí, průměr v EU činí 54 procent. Pokročilé dovednosti má v Česku 24 procent osob, unijní průměr je o dva procentní body vyšší. „Vítáme všechny iniciativy, které směřují ke zvyšování digitální gramotnosti, chybí nám systematický přístup ke zvyšování digitálních dovedností ze strany

vzdělávacích institucí od základních přes střední až po vysoké školy,“ uvedl Kintř.

Inspirací pro Česko by mohly být země, které jsou v průzkumech na předních místech, tedy Finsko, Norsko, Irsko či Nizozemsko. V Česku podle něj nejsou problémy ve schopnostech konzumovat služby po webu. „Problém je ale ve schopnosti využívat potenciál všech slu-

žeb, používat je bezpečně a ve schopnosti identifikovat, že se stávám obětí nějakého útoku,“ řekl.

Kvůli masivní digitalizaci všech lidských činností roste nutnost pracovat s IT systémy. „Tam, kde jsme si vystačili s tužkou a papírem, jsme dnes závislí na počítačových systémech, tomu je třeba čelit a přizpůsobovat se,“ uvedl Kintř. Nebezpečí je třeba eliminovat již na úrovni uživatelů, kteří musí umět systémy bezpečně používat a dokázat identifikovat alespoň ty nejčastější známky počínajících kyberútoků.

čtk

VĚDEC: ZAVÁDĚNÍ BIOPOTRAVIN DO VEŘEJNÉHO STRAVOVÁNÍ NARÁŽÍ NA ŘADU BARIÉR



Využití potravin vypěstovaných v režimu ekologického zemědělství ve veřejném stravování naráží na řadu bariér, jako je malý objem produkce nebo velká orientace na cenu. Na konferenci na ministerstvu zemědělství to řekl Jan Moudrý z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Na několika modelových příkladech upozornil na to, že využití některých biopotravin nemusí zásadně zvyšovat ceny například v nemocničním nebo školním stravování.

Náměstek ministra zemědělství Radek Holomčík na konferenci upozornil, že podpora biopotravin je jedním z pilířů Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství, který chce dosáhnout pětiprocentního podílu biopotravin ve veřejném stravování do roku 2027. „Tento cíl by nemusel být nereálný, pokud se nám podaří odbourat řadu bariér,“ uvedl k tomu Moudrý.

Doplnil, že Česko má ve srovnání s ostatními zeměmi velkou kapacitu veřejného stravování, ve kterém se vydají zhruba tři miliony porcí denně a kapacita je až 4,5 milionu strážníků denně. „Podle dat ministerstva školství z roku 2018 je v ČR 8556 školních stravovacích zařízení s kapacitou přes 1,8 milionu jídel,“ podotkl Moudrý.

Strategie s názvem Z pole na vidličku (Farm to fork), která je součástí Zelené dohody pro Evropu, podporuje využití udržitelně vypěstovaných potravin ve veřejném stravování, doplnil. Jako jednu z bariér vidí například nízkou informovanost, malou podporu ze strany institucí nebo také velkou orientaci na cenu. Vytvořil několik modelových příkladů, kdy se část konvenčně vyráběných potravin nahradila surovinami v biokvalitě.

Jako problém je podle něj také nedostatečná kapacita produkce některých biopotravin, hlavně brambor, ovoce a zeleniny. Zmínil, že v Česku se vyprodukuje poměrně velké množství mléka v biokvalitě a rozdíl mezi konvenční a ekologickou produkcí je malý. Na ceně porce, kterou spočítal v příkladu pro průměrné nemocniční zařízení, se konvenčně vyráběné mléko podílí ze zhruba 5,6 procenta. „Pokud by se právě mléko nahradilo bioprodukcí, cena vzroste jen o necelé procento, což je asi 40 haléřů,“ uvedl.

Podle Moudrého by se proto mělo začít se zařazováním biopotravin u těch surovin, kde nejsou tak vysoké rozdíly v ceně oproti běžné produkci.

Na konferenci krátce promluvil také ředitel Zařízení školního stravování Opava Dalibor Zeman, který uvedl, že organizace denně vaří pro zhruba 9500 lidí. Upozornil na to, že je potřeba změnit vyhlášku o školním stravování a ministerstvo zemědělství by na tom mělo spolupracovat s rezortem školství. „Stravovací koš je velmi zastaralý a dostat tam biopotravinu je velmi obtížné,“ řekl. Dodal, že v jeho organizaci se využívá zhruba osm procent biopotravin.

čtk



Shutterstock

PENÍZE NA UKRAJINSKÉ ASISTENTY

CZK

PEDAGOGA OD MŠMT ZÍSKÁ 752 ŠKOL

O peníze pro ukrajinské asistenty pedagoga v září požádalo 752 mateřských, základních a středních škol, které navštěvuje celkem 18 214 ukrajinských žáků. Školy na platy a další výdaje spojené s prací ukrajinských asistentů dostanou od státu více než 110 milionů korun. Peníze by měly školy obdržet do 30. listopadu.

Cílem práce ukrajinského asistenta pedagoga je podpořit začleňování válečných uprchlíků z Ukrajiny do škol v Česku. Tito asistenti nemusí v aktuálním školním roce splňovat požadavky na výbornou znalost češtiny. Česky by podle legislativy měli umět natolik, aby se ve škole dokázali domluvit. Zvláštní zákon označovaný jako Lex Ukrajina navíc školám umožňuje uzavřít s nimi pracovní poměr na dobu kratší než 12 měsíců.

O finanční podporu na asistenty pro Ukrajince mohly školy MŠMT žádat v září. Peníze by měly obdržet prostřednictvím krajských úřadů a pražského magistrátu do 30. listopadu. Práce ukrajinských asistentů je zatím finančně zajištěna do konce prosince. Podle ředitele odboru základního vzdělávání na MŠMT Michala Černého by ale měla podpora pokračovat alespoň do konce školního roku. Že bude finanční podpora ukrajinských asistentů pedagoga pokračovat do konce školního roku, potvrdila rovněž mluvčí MŠMT Aneta Lednová.

Nejčastěji o peníze na letošek žádaly základní školy. Podporu jich podle Černého obdrželo 566. Učí se v nich 17 386 ukrajinských školáků, kteří do Česka přišli v souvislosti s válečným konfliktem, uvedl. Peníze podle něj dostalo také 178 mateřských a osm středních škol. Podpořené školky navštěvuje 715 Ukrajinců a střední školy 113.

Nejvíce peněz na ukrajinské asistenty dostanou školy v Praze, v nichž je těchto pracovníků nejvíce. V hlavním městě si o podporu na zajištění pozice zažádalo 32 školek a 101 základních a jedna střední škola. Obdrží celkem asi 28,9 milionu korun. Ve Středočeském kraji působí ukrajinskí asistenti ve 122 školách, které tak získají asi 17,3 milionu korun. V Jihomoravském kraji jsou asistenti v 75 školách, které dostanou zhruba 8,6 milionu. Nejméně ukrajinských asistentů působí v Olomouckém kraji, kde školy získají podporu ve výši kolem tří milionů korun.

čtk

POJÍZDNÁ UČEBNA V BOHUMÍNĚ

Základní škola T. G. Masaryka v Bohumíně-Pudlově se zapojila do projektu Ministerstva průmyslu a obchodu na podporu a rozvoj technické gramotnosti a ekologického chování.

Pod názvem Pojízdna učebna techniky přijel speciálně upravený a moderními technologiemi vybavený nákladní automobil, ve kterém žáci pracovali dvě vyučovací hodiny na 3D tiskárnách. Vyzkoušeli si navrhnout vlastní klíčenku, kterou si hned vytiskli a odnesli domů. Druhou část pak absolvovali ve třídě, kde byl pro ně připravený výchovně-vzdělávací program zaměřený na ekologické chování a bezpečné používání technologií.

Cílem projektu je popularizovat techniku, řemeslo a ekologické chování. V odpodních hodinách byl program věnován učitelům. Všechny aktivity byly pro žáky velmi zajímavé a jsme moc rádi, že Pojízdna učebna k nám zavítala.

Marie Cigánová, zástupce ředitele ZŠ
T. G. Masaryka, Bohumín-Pudlov



BRAMBORIÁDA V HULÍNSKÉ DRUŽINĚ

Na říjnové odpoledne jsme ve spolupráci s rodiči připravili pro žáky 3. A, 3. B ve školní družině netradiční odpoledne „bramboriáda s opékáním špekáčků“.

Pro nejmenší jsme nachystali nejen originální disciplíny s bramborami, ale i povídání o využití zemáků v domácnosti. Protože dětská bříška během akce vyhledovala, nechybělo ani podzimní opékání špekáčků a pečení zemáků. Během celé akce nás s přítomnými rodiči a babičkou Jarmilkou provázela skvělá nálada a příjemná atmosféra.

Všem dospělým děkujeme za sponzorské dárky – ať špekáčky, či sladkosti, vše přispělo k dětské radosti.

Eva Formánková a Kateřina Nedbalová,
vychovatelky ŠD při ZŠ Hulín



ŽIVOTICKÁ PETKIÁDA

Středeční odpoledne v Ekoškolce U Křížů bylo plné hlásků dětí. Bylo tady jako v úle. Dneska děti nešly „po spa“ domů jako obvykle. Dneska maminky nespěchaly nakupovat, vařit, uklízet... Dneska je totiž Petkiáda – naše soutěž pro děti a rodiče, při které využíváme recyklovatelný odpad.

První část proběhla na hřišti, kde byly děti ve čtyřech družstvech a spolu s rodiči plnily zábavné disciplíny. Jak už z názvu bylo vidět radost v očích těch nejmenších! Jak příjemné bylo sledovat mámy a táty při zapáleném souboji!

Po vyhodnocení a rozdání odměn jsme se přesunuli na naši zahradu. Tam nás čekala ochutnávka bramborových gulášů z vlastních brambor, které jsme s dět-

mi na jaře zasadili a nedávno vykopali. Maminky napekly i buchty, zákusky, tak si každý vybral podle chuti... Děti běžaly po zahradě, ukazovaly rodičům nové průlezků, které loni přibýly díky projektu z Fondu životního prostředí v rámci Vybudování přírodní zahrady... Sluníčko pomalu zapadalo a nikomu se domů moc nechtělo. Rodiče v hloučkách se vzájemně poznávali, úsměvy a spokojenost na tvářích se nesla celým odpolednem.

Velmi pozitivní bylo pro nás zjištění, že navzdory problémům světa si udržujeme ten svůj mikrosvět bez stresu a obav. Kvůli našim dětem. Kvůli nám samotným.

Alena Koniuchová, vedoucí učitelka
Ekoškoly U Křížů, Haviřov-Životice

PTAČÍ FESTIVAL V ŽIMUTICÍCH

Ve středu 5. října jsme s očekáváním přivítali amatérského ornitologa Miloše Chaloupku, s nímž jsme objevovali svět ptáčích říše. Vzdělávací akce probíhala venku v blízkosti školy. Zapojili se nejen žáci základní školy, ale i děti z mateřinky. Postupně jsme se během dopoledních hodin vystřídali. Zaměřili jsme se na Ptačí festival, též někdy označovaný jako Festival ptactva.

Letošní rok se jednalo o 30. ročník tohoto festivalu v České republice. Jak jsme se dozvěděli, již od 70. let se slaví Světový festival ptactva (WORLD BIRD FESTIVAL) a Evropský festival ptactva (EUROPEAN BIRD WATCH). S tímto projektem začali v Anglii, Česká republika se připojila k ostatním zemím až v roce 1994. Festival se koná většinou první sobotu a neděli v říjnu. Přátelé přírody se setkávají nejčastěji u rybníka, sledují a poslouchají ptáky. Vše se pečlivě zaznamenává.

Naší pozorovatelnou se stala louka za Žimuticemi, kde jsme pozorovali ptactvo na obloze. Důležité je zapsat ptáky, které jsme viděli a kteří přes nás přeletěli.

Do sítě se chytily dvě sýkory modřinky a jedna pěnkava obecná. Byli jsme seznámeni s tím, jak se ptáci uvolňují ze

sítě. Názorně nám pan Chaloupka předvedl nasazení kroužku, určování stáří a pohlaví každého ptáka, měření jeho křídla a ocasu i vážení.

Viděli a slyšeli jsme vrabce polního, vrabce domácího, volavku popelavou, sýkoru koňadru, kosa černého, konipase bílého a datla černého.

Na samý závěr každý obdržel časopis Ptačí svět a brožury – Ptáci na zahradě, Ptáci u rybníka a Let o život, které využíváme v hodinách a i ve volných chvílích. Moc se líbila i magnetka na ledničku s návodem, jak správně lepit obrázky dravců na skleněné plochy. Za vše moc děkujeme České společnosti ornitologické.

Text a foto: vyučující ZŠ a MŠ Žimutice



KONKURZY NA ŘEDITELE...

● **Obec Řepín, okr. Mělník**, vyhlašuje konkurz na místo ředitele/ředitelky ZŠ a MŠ Řepín. Přihlášky zasílejte na OÚ Řepín, Hlavní 8, 277 33 Řepín do 12:00 hodin dne 21. 11. 2022. Podrobnosti na www.repin.cz. Zn.: 696/22/Ř.

VOLNÁ MÍSTA...

● **ZŠ Libčická 10, Praha 8 – Čimice**, hledá kvalifikovaného učitele/telku: na I. stupeň – nástup dohodou. Přijmeme i asistentku/asistentku pedagoga – částečný úvazek, nástup dohodou. Nabídky s dosaženým vzděláním a praxí zasílejte e-mailem na: zastupce@zslibcicka.cz. Informace příp. na tel. 724 880 617. Zn.: 687/22/Ř.

● **MŠ Mládežnická, Praha 10, přijme kvalifikovanou učitelku**, výhledově možnost získání obecního bytu. Podrobnosti: 603 337 578 nebo reditelna@msmladeznicka.cz. Zn.: 688/22/Ř.

● **Výchovný ústav, dětský domov se školou, středis-**

ko výchovné péče, střední škola a základní škola, Moravský Krumlov, přijme do střediska výchovné péče psychologa (psycholožku)/ speciálního pedagoga, dále do výchovného ústavu, dětského domova se školou vychovatele (vychovatelku). Nástup možný ihned nebo dle dohody. Životopisy prosím zasílejte na e-mail vudds@vuddsmk.cz. Bližší informace na tel. 731 654 207.

Zn.: 689/22/Ř.

● **Základní škola, Praha 4, Nedvědoval náměstí 140**, přijme asistenta/ku pedagoga a školního psychologa. Nabízíme zaměstnání v blízkosti centra Prahy s výbornou dopravní dostupností. Nabídky zasílejte na vit.solle@zs-podoli.cz nebo volejte na číslo 724 372 600. Zn.: 690/22/Ř.

● **ZŠ Pražáčka v Praze 3** přijme na část úvazek učitele/ky NJ a OV, na poloviční úvazek asistenta/asistentku pedagoga.

Nástup co nejdřív.
Kontakt: 271 770 828, novakova@zsprazacka.cz.

Zn.: 691/22/Ř.

● **ZŠ a MŠ Praha 3** přijme kvalifikovaného asistenta/asistentku pedagoga na úva-

zek 0,5. Nástup po vzájemné dohodě. V případě zájmu zasílejte CV na kontaktní e-mail: pfauserova@skolaseiferta.cz. Zn.: 692/22/Ř.

● **Obchodní akademie Holešovice, Praha 7**, přijme s nástupem ihned aprobované učitele anglického jazyka a tělesné výchovy. S nástupem od II. pololetí přijme aprobovaného učitele českého jazyka a literatury. Své CV zasílejte na info@oaholesovice.cz. Tel.: 605 169 246. Zn.: 693/22/Ř.

● **Gymnázium, Praha 8, Ústavní 400**, přijme od 1. 11. 2022 učitele/učitelku pro výuku matematiky a fyziky. Kontakt: 270 007 510, sterbova@ggg.cz, www.ggg.cz. Zn.: 697/22/Ř.

● **Střední škola obchodní, Praha 2, Belgická 250/29**, přijme učitele/učitelku s aprobací: účetnictví, administrativa. Plný i na částečný úvazek. Vhodné i pro studenty VŠ. Nástup ihned.

Nabídky zasílejte na: sekretariat@ssob.cz. Informace na tel. 724 037 030 nebo 778 958 810.

Zn.: 694/22/Ř.

● **FZŠ prof. O. Chlupa v Praze 13 – Nové Butovice** hledá vyučující 1. stupně (nástup 1. 12. 2022 nebo 1. 1. 2023) a asistenty pedagoga s nástupem ihned a úvazkem dle dohody (1 nebo 0,75). zuzana.majstrova@fzs-chlupa.cz.

Zn.: 644/22/Ř.

● **ZŠ a MŠ při FN Motol** přijme k okamžitému nástupu učitele/ku do MŠ, spec. pedagogika výhodou. Kontakt: info@skolamotol.com, tel. 776 752 103. Zn.: 645/22/Ř.

● **Státní základní škola rodinného typu v Praze 9 – Horních Počernicích** nabízí uplatnění těmto pedagogům: vyučující 1. stupně, vychovatel/ka školní družiny. Nástup dle dohody. Benefity školství, přátelský kolektiv, dobrá dopravní dostupnost, milí žáci. Životopis zasílejte na skolapraha9@seznam.cz. Těšíme se na nové kolegy. Zn.: 646/22/Ř.

● **ZŠ a MŠ Dr. Edvarda Beneše v Praze 9 – Čakovicích** přijme učitele/ku anglického jazyka pro 1. a 2. stupeň ZŠ. Nástup ihned. Nabízíme moderně vybavenou školu, příjemný kolektiv, potřebnou

ŠKOLNÍ ATLASY SVĚTADÍLŮ

179 Kč

98 Kč

98 Kč

98 Kč

Evropa

Amerika

Asie

Afrika, Austrálie, Oceánie a Antarktida

Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia

Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia

Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia

Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia

KART@GRAFIE

KART@GRAFIE

KART@GRAFIE

KART@GRAFIE

NOVÁ VYDÁNÍ

na KART@GRAFIE.cz

ŠkolníMapy.cz



SPN – pedagogické nakladatelství, a. s., hledá

redaktora/redaktorku pro oblast přírodních věd ZŠ

NÁPLŇ PRÁCE:

- Redakční zpracování učebnic, včetně jazykové úpravy.
- Spolupráce při tvorbě elektronické verze učebnic.
- Spolupráce při vyhledávání námětů na nové tituly.

CO POŽADUJEME:

- Velmi dobrou znalost češtiny (gramatiky i stylistiky). Znalost dalšího jazyka vítána.
- VŠ vzdělání. Znalosti v oblasti přírodních věd vítány.
- Zkušenost s redigováním rukopisů. Znalost práce s odbornými či naučnými texty vítána.
- Smysl pro týmovou spolupráci, aktivní a otevřenou komunikaci.
- Komunikaci a spolupráci s odborníky v pedagogice a vědě.
- Zodpovědnost a ochotu hledat řešení.
- Rychlost, pečlivost, dodržování termínů.
- Tvořivost, samostatnost.
- Ochotu soustavně se vzdělávat a rozvíjet.
- Odpovídající zkušenosti s nástroji WORD, EXCEL, internet apod.

CO U NÁS ZÍSKÁTE:

- Různorodou a tvořivou práci se zajímavými autory.
- Práci v renomovaném nakladatelství známém svým profesionálním přístupem k tvorbě učebnic.
- Odborné zázemí a stabilní pracovní prostředí s obvyklou flexibilní pracovní dobou.
- Pracovní úvazek rozsahem i formou dle dohody.

Prosíme, zašlete nám svůj profesní životopis na:

korenarova@spn.cz

podporu a další benefity. **Životopisy prosím zasílejte na e-mailovou adresu: zscakovice@zscakovice.cz. Tel.: 734 588 863. Zn.: 649/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Jarov** přijme kuchařku do ŠJ na plný úvazek. Nástup od 1. 1. 2023. Bližší informace tel. 724 971 370, e-mail: jidelna@zsjarov.cz. **Zn.: 653/22/Ř.**

• **Mateřská škola, Šumavská 37, Praha 2**, ihned přijme učitelku, znalost anglického jazyka výhodou. Životopis zasílejte na skolka@sumavska37.cz nebo volejte 773 243 877. **Zn.: 654/22/Ř.**

• **ZŠ Fryčovická, Praha 9**, přijme ihned pedagoga na 1. stupeň. Nabídky s životopisem zasílejte na: nytrova@zsfrycovicka.cz. **Zn.: 658/22/Ř.**

• **Gymnázium J. Heyrovského, Praha 5**, přijme učitele/ku s aprobací biologie – tělesná výchova. Částečný úvazek možný. Nástup dohodou. Své CV zasílejte na e-mail maturova@gymjh.cz. **Zn.: 663/22/Ř.**

• **Základní škola Praha – Dolní Chabry** přijme kvalifikovaného učitele/ku matematiky na částečný úvazek, po dohodě možný i plný úvazek. Nástup ihned. Nabídky zasílejte na e-mail: zdenka.chaloupecka@zschabry.cz nebo na mob. 734 859 225. **Zn.: 664/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Jarov** hledá učitelku do mateřské školy na celý úvazek. Kontakt: e-mail zsjarov@zsjarov.cz, skolka@zsjarov.cz, tel. 724 971 370. **Zn.: 667/22/Ř.**

• **Základní škola Fryčovická, Praha 9**, přijme k nástupu ihned vyučujícího německého jazyka na 2. stupni (i studenta), celkem o 10 h – ve dvou dnech (út + pá nebo dle domluvy). Nabídky s životopisem zasílejte na: nytrova@zsfrycovicka.cz. **Zn.: 669/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Radonice (Praha-východ)** hledá učitele/ku 1. stupně ZŠ. Nástup dle dohody. Kontakt: +420 776 133 934. **Zn.: 670/22/Ř.**

• **ZŠ T. Stolzové, Kostelec nad Labem**, okamžitě přijme uč. 2. st. ČJ/VKO na plný i částečný úvazek. reditelka@zstskostelec.cz. **Zn.: 672/22/Ř.**

• **Obchodní akademie, Praha 10, Heroldovy sady 1**, přijme učitele/ku anglického a ruského jazyka od prosince 2022. Informace: 774 449 901, zert@heroldovysady.cz. **Zn.: 674/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Klecany** přijme ihned uč. M na 2. st. na 15 h týdně, dále uč. Fy na 8 h týdně. Vhodné i pro studenty. Od 1. 1. 2023 přijmeme vychovatelku ŠD na částečný úvazek (19 h), za mateř. dovolenou. Volejte 773 482 483. **Zn.: 676/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Tupolevova, Praha 9 – Letňany**, přijme ihned asistentku/ta pedagoga. Od února 2023 přijme kvalifikovanou učitelku/učitele AJ. Životopisy pošlete na: reditel@tupolevka.cz. **Zn.: 677/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ při VFV v Praze 2** přijme ihned učitelku do MŠ na celý úvazek. skolavfn@seznam.cz, 777 115 864. **Zn.: 678/22/Ř.**

• **ZŠ Černošice vyhláší výběrové řízení na pozici zástupce ředitele.** Nástup do funkce 1. 1. 2023. Další informace na www.zscernos.cz. Životopis a motivační dopis zasílejte na adresu lzhoufova@zscernos.cz. **Zn.: 680/22/Ř.**

• **Gymnázium Jaroslava Heyrovského, Praha 5**, přijme učitele/učitelku anglického jazyka. Nástup dohodou. Své CV zasílejte na e-mail maturova@gymjh.cz. **Zn.: 681/22/Ř.**

• **Základní škola Škvorec, okres Praha-východ**, škola rodinného typu přijme učitele/učitelku pro 1. stupeň. Nástup listopad 2022. Více informací na reditel@skolaskvorec.cz nebo 724 739 831. **Zn.: 683/22/Ř.**

• **SPŠS, Betlémská 287/4, Praha 1**, hledá učitele/ku na TV, Bio a Che i na částečné úvazky.

Životopisy a info prosíme na: reditel@betlemska.cz. **Zn.: 684/22/Ř.**

• **ZŠ a MŠ Nučice, okres Praha-západ**, hledá učitele/učitelku 1. stupně ZŠ. Podrobnosti u ředitele školy: schneider@zs-nucice, 724 762 873. Nástup možný ihned. **Zn.: 685/22/Ř.**

PRÁCI HLEDAJÍ...

• **Učitel AJ a ČJ** hledá místo na SŠ nebo VOŠ. vodakon-drej@seznam.cz. **Zn.: 686/22/Ř.**

• **Hledám v Praze úvazek HV 1. st., 775 171 748.** **Zn.: 695/22/Ř.**

• **Hledám místo učitele matematiky** v Praze a okolí. Nástup možný ihned. Tel.: 602 217 271. **Zn.: 673/22/Ř.**

CESTOVÁNÍ...

• **RZ Vítkovice v Beskydech** nabízí ubytování pro školy a školky v přírodě, lyžařské kurzy a jiná sportovní soustředění. Bližší informace naleznete na www.rzvitekovic.cz. Telefon: +420 607 991 175. **Zn.: 628/22/Ř.**

UČITELSKÉ NOVINY, týdeník pro učitele a přátele školy, Ostrovní 30, 110 00 Praha 1. www.ucitelskenoviny.cz

Šéfredaktor: Petr Husník. **Zástupce šéfredaktora:** Lukáš Doubrava. **Redaktoři:** Jaroslava Štefflová (externistka), Radmil Švancar, spojení na členy redakce – přijmeni@ucitelskenoviny.cz. **Sekretariát:** Petra Čepeláková, tel.: 224 932 233, e-mail: redakce@ucitelskenoviny.cz. **Inzerce:** Petra Čepeláková, tel.: 224 932 233, e-mail: cepelakova@ucitelskenoviny.cz. **Korektorky:** Milana Čechurová, Šárka Hřibová. **Grafická úprava a zlom:** Michal Špatz. **Vydavatel:** GNOSIS, spol. s r. o.

Distribuce pro předplatitele: Česká pošta s. p. – oddělení periodického tisku, Olšanská 38/9, 225 99 Praha 3, bezplatná telefonní linka: 800 300 302, e-mail: postabo.prstc@cpost.cz. **ADISERVIS, s. r. o.**, Na Nivách 18, 141 00 Praha 4, tel.: 241 484 521, e-mail: adiservis@seznam.cz (ADISERVIS, s. r. o., zajišťuje předplatné i telefonickou objednávkou a dosílá starší výtisky). **Distribuce pro volný prodej:** PNS, a. s., Paceřická 1/2773, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice. **Tisk:** Triangl, a. s., Beranových 65, Praha 9. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Příspěvky zveřejněné v rubrice Dopisy, Zrcadlo praxe a Ohlasy se nehonorují. Společnost GNOSIS, s. r. o., využívá zpravodajství ČTK, jehož obsah je chráněn autorským zákonem. Přepis, šíření či další zpřístupňování tohoto obsahu či jeho části veřejnosti, a to jakýmkoliv způsobem, je bez předchozího souhlasu ČTK výslovně zakázáno.

ISSN 0139-5718.

Číslo registrace MK ČR 2967.

AKTUÁLNÍ PŘEHLEDY ŠKOL

PRO ŠKOLNÍ ROK 2023/24 V UČITELSKÝCH NOVINÁCH

Vše přehledně a na jednom místě ve speciálních vydáních UN:



Vysoké školy z oblasti umění a architektury

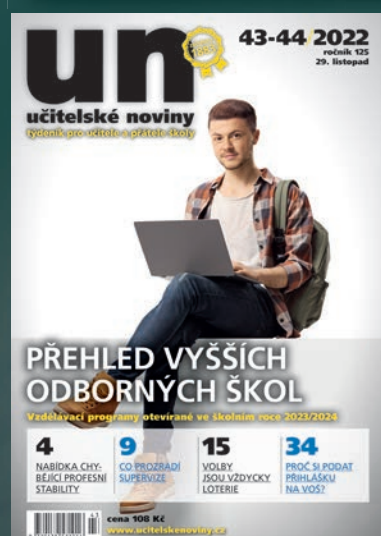
UN č. 35–36, cena 108 Kč, vyšly 18. října 2022

Aktuální přehled škol, fakult a jejich studijních programů, informace o přijímacím řízení a přihláškách, dny otevřených dveří atd.

Vysoké školy

UN č. 41–42, cena 108 Kč, vyjdou 22. listopadu 2022

Aktuální přehled škol, fakult a jejich studijních programů, informace o přijímacím řízení a přihláškách, dny otevřených dveří atd.



Vyšší odborné školy

UN č. 43–44, cena 108 Kč, vyjdou 29. listopadu 2022

Aktuální přehled škol a jejich vzdělávacích programů a oborů



Objednávejte: www.ucitelskenoviny.cz • redakce@ucitelskenoviny.cz

Učitelské noviny, Ostrovní 30, 110 00 Praha 1